

บทที่ ๕

ปฏิกริยาของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิด
สังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์

แม้ว่าในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองจะมีผู้นิยมแนวความคิดสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ในวงจำกัด และกิจกรรมภายในประเทศของบุคคลเหล่านั้นเป็นเพียงการเผยแพร่เอกสารและใบปลิวซึ่งไม่ได้ผลมากนักดังกล่าวนำแล้ว แต่การที่หลักการของแนวความคิดคอมมิวนิสต์ขัดกับคตินิยมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของไทยอย่างมาก อาทิเช่น การปฏิเสธความสำคัญของศาสนาและพระมหากษัตริย์ ตลอดจนภาพพจน์ในขณะนั้นเกี่ยวกับความโหดร้ายทารุณของพรรคบอลเชวิคแห่งสหภาพโซเวียตรัสเซีย และพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยทำให้รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทยเห็นความจำเป็นที่จะต้องปราบปรามการเผยแพร่แนวความคิดมาร์กซิสต์ตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก ก่อนที่จะมีผู้เลื่อมใสมากขึ้นจนเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์และราชบัลลังก์

๑. ทัศนคติของบุคคลสำคัญในรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อแนวความคิดคอมมิวนิสต์

โดยนัยดังกล่าวมาข้างต้น ท่าทีของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวต่อแนวความคิดคอมมิวนิสต์จึงเป็นไปในลักษณะลบ ดังจะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการพิจารณาการออกกฎหมายป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์และการประกาศชักชวนอย่างอื่น ๆ อันเป็นภัย^๒ ใ้ให้คำจำกัดความว่า "คอมมิวนิสต์" หมายถึง

^๑ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งกรรมการชุดนี้ขึ้นใน เดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดในเรื่องการออกพระราชบัญญัติป้องกันกา
รเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์.

^๒ กจช. ร.๓ สบ.๒.๔๗/๖๖ บอลเชวิค พ.ศ. ๒๔๗๐.

...ลัทธิทางเศรษฐกิจอันหนึ่งซึ่งเกี่ยวแก่การถือกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สิน
 ลัทธินี้เป็นลัทธิโบราณและไม่เคยเป็นเหตุร้ายแก่ความสงบเรียบร้อย
 ของประชาชนจนกระทั่งเร็ว ๆ นี้กิจการของพวกคอมมิวนิสต์เวลานี้
 มีทั้งการสั่งสอนและฝึกฝนให้โซก่าลึงบังคับและกระทำร้ายเพื่อเป็น
 ทางให้เกิดการกำเริบ พวกคอมมิวนิสต์มักจะพยายามก่อให้เกิดความ
 เกือบขัดแย้งแลความเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐบาลอย่างหนึ่ง ภายใต้อาณัติคนทั้งหลาย
 ขาดความจงรักภักดีแลให้เกิดความกระด้างกระเดื่องขึ้นอย่างหนึ่ง ภา
 อนุบายให้เกิดการนัดหยุดงานแลความไม่พอใจในทางเศรษฐกิจอีกอย่าง
 หนึ่ง

ในค่านองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อาจกล่าวได้ว่าทรงมี
 พระราชดำริเกี่ยวกับแนวความคิดสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ในท่านอง เกี่ยวกับการบาท
 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว กล่าวคือทรงพระราชดำริว่า หลักการของมาร์ชชีสม์
 ยากที่จะเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และไม่ทรงเห็นด้วยกับการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์นั้นถึงการ
 ใช้ความรุนแรง เป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจและสังคม แม้ว่าในระยะ
 ต้นรัชสมัย จะไม่ปรากฏว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงพระราชดำริ เกี่ยว
 กับเรื่องนี้เป็นลายลักษณ์อักษรอย่างกว้างขวาง แต่ก็สะท้อนให้เห็นจากพระราชวิจารณ์
 ในโอกาสที่ทางการยึดเอกสารสำคัญหรือจับผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์คนสำคัญ ๆ ได้ อาทิ
 เช่น ในคราวที่นายเปี้ยะโตผู้ต้องหาเงินคอมมิวนิสต์เขียนคำให้การวิเคราะห์สังคมนิยม
 กังได้กล่าวในบทที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชวิจารณ์ว่า ผู้เขียน
 คำให้การนี้ "...อยู่ในจำพวกที่มีความรู้ครึ่ง ๆ และพุกไปในทางทำให้เห็นว่า ใคร ๆ
 ก็ไม่มีความสุขไปทั้งนั้น จะหาเมืองสวรรค์ในเมืองมนุษย์ ..."

อนึ่ง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังนำแนวพระราชดำริเกี่ยวกับความ
 เป็นไปได้ของแนวความคิดสังคมนิยมในพระราชบันทึก "Democracy in Siam" โดย
 ทรงเห็นว่า รัฐบาลจะต้องให้การศึกษากับประชาชนเพื่อให้ความสำนึกทางการเมือง
 และตระหนักถึงผลประโยชน์ที่แท้จริงของตนเอง เพื่อที่ว่า "...พวกเขาจะได้ไม่ถูกชักนำ

^๓ กจข. ร.๗ ม.๑๘/๑ พระราชกระแสในวันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๒.

ไปโดยนักปลุกระดมหรือพวกที่มันหวานถึงพระศรีอารีย์..." จากพระราชวิจารณ์ทั้งสองครั้งนี้ย่อมแสดงให้เห็นโดยแน่ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ทรงเห็นด้วยกับหลักการทางสังคมนิยม และทรงเชื่อมั่นว่าแนวความคิดนี้ไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ จึงทรงพระราชดำริว่า รัฐบาลจะต้องหาทางยับยั้งการแผ่ขยายของแนวความคิดมาร์กซิสม์เสียตั้งแต่ในระยะแรกเริ่ม ก่อนที่ผู้เผยแผ่แนวความคิดนี้จะประสบผลสำเร็จในการจูงใจกรรมกรและชาวนาของไทยให้มีความเห็นคล้อยตามจนเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อปรากฏว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นต้นมาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เพิ่มกิจกรรมในการโฆษณาชวนเชื่อเพื่อผลทางการเมืองภายในประเทศดังกล่าวมาแล้ว ภายหลังจากทรงศึกษาเอกสารวิเคราะห์ชนชั้นในสยามซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จัดทำขึ้นในปีเดียวกันนั้น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชวิจารณ์ว่า "...ออกจะแต่งคำมากไม่เชื่อกันเองทำ และไม่ได้ทำมาจากเมืองจีน แต่งขึ้นในเมืองไทย ผู้แต่งเป็นผู้มีความรู้คู่พอใช้ น่าสังเกตมาก ... ถ้าได้เผยแผ่ให้ชนชั้นชาวนาในประเทศสยามฟัง อาจมีผู้เลื่อมใสเห็นจริงตามได้มาก ผิดกับฉบับอื่นๆ"

จากพระราชวิจารณ์ข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจะไม่ทรงเห็นด้วยกับหลักการและวิธีการของมาร์กซิสม์ แต่พระองค์ก็ทรงยอมรับว่าประเด็นที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์นำมาโจมตีรัฐบาลและโฆษณาชักจูงกรรมกรกับชาวนานั้น อาจจะทำให้บุคคลเหล่านั้นคล้อยตามไปได้โดยง่าย ทำให้ทรงตระหนักว่ารัฐบาลจะต้องเอาใจใส่ต่อการพยายามเผยแผ่ลัทธิของฝ่ายคอมมิวนิสต์มากขึ้น ดังที่ทรงมีพระบรมราชโองการให้ราชเลขาธิการนำส่งเอกสารฉบับนี้แก่เสนาบดีทุกคน เพื่อที่จะ "...ได้ทราบได้ว่าการเผยแผ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในเมืองไทยเป็นไปอย่างไร"

^๔ กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๖๗ พระราชบันทึก "Democracy in Siam"

^๕ กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๘๗ บอลเชวิค พระราชกระแส ลงวันที่ ๑๘

มิถุนายน ๒๔๗๓.

^๖ เรื่องเดียวกัน.

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ จะทรงตระหนักถึงภัยจากการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าพระองค์ทรงพิจารณาเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ซึ่งทางราชการได้มาโดยพระราชนิพนธ์อันสุขุมรอบคอบ มิได้ทรงเชื่อถือและตัดสินพระทัยดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดไปโดยทันที ดังเช่น ในกรณีที่พระองค์เจ้าจันทบุรีศรี กฤดากร เอกอัครราชทูตไทยประจำกรุงปารีส ได้ทูลเกล้าฯ ถวายเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์เกี่ยวกับเมืองไทยซึ่งได้รับจากสายลับ ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ก็ทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า^๗

... บางตอนน่าสงสัยอยู่บ้างว่า คนที่นำหนังสือต่าง ๆ มาให้ นั้น จะทำหนังสือปลอมเอาบ้าง เช่น ตอนที่พูดถึง Communist Committee [คณะกรรมการคอมมิวนิสต์] ของคนไทยที่ปารีส และ Communist Party [พรรคคอมมิวนิสต์] ในเมืองไทยอะไรเหล่านี้ ดูชอบกลอยู่ จะเชื่อหนังสือเหล่านี้ไปหมดไม่ได้ จะไม่เชื่อก็ไม่ควร ๆ ฟังต่อไป ...

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ในเรื่องแนวความคิดทางการเมือง ซึ่งสะท้อนถึงนโยบายของรัฐบาลก็คือ แม้ว่าจะทรงยินยอมให้มีการแสดงความคิดเห็นสนับสนุนแนวความคิดประชาธิปไตยตามหน้าหนังสือพิมพ์ แต่ก็ไม่ทรงมีพระราชประสงค์ให้ปรากฏบทความที่จะโน้มน้าวประชาชนให้เลื่อมใสหลักการและวิธีการของมาร์กซิสต์ ดังเช่น เมื่อหนังสือพิมพ์ สยามรัฐ ประจำวันอาทิตย์ที่ ๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐ ลงพิมพ์บทความเรื่อง "ราษฎรตื่นแล้ว" ก็ทรงมีพระราชดำริว่าควรจะดำเนินการกับหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น โดยทรงวิจารณ์ในที่ประชุมเสนาบดีสภาว่า ถ้าบทความนี้เพียงแต่เสนอให้มีสภาผู้แทนราษฎร รัฐบาลก็จะมีปฏิกิริยาใด ๆ เนื่องจากเป็นความเห็นส่วนบุคคล แต่ข้อความในบทความนั้นมีลักษณะของการข่มขู่โดยใช้คำว่า "เลือกกับเหล็ก" ซึ่งเท่ากับเป็นการชี้แนะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยใช้

^๗ กจข. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๑๔๗ บอลเชวิค.

กำลังและความรุนแรงความแค้นความเคียดของพวกบอลเชวิคในรัสเซีย ค่ายเหฺกนี้ จึงทรงมีพระราชดำริว่า การที่บทความนี้เสนอให้มีรัฐสภา ก็เพื่อที่จะก่อความเปลี่ยนแปลงไป ความแนวทางของบอลเชวิคคือไปตามลำดับ มิใช่ต้องการรัฐสภาตามอุดมการประชาธิปไตยโดยแท้จริง

สำหรับพระราชวงศ์ชั้นสูงพระองค์อื่น ๆ อาจกล่าวได้ว่า มีพระดำริเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวความแค้นความเคียดมารักชิสต์ในท่านองเกี่ยวกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ดังจะเห็นได้จากพระราชวิจารณ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิต อภิรัฐมนตรี และเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเกี่ยวกับคำให้การของนายเปียะโต ผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นพระดำริของพระองค์คือความเคียดความแค้นโดยส่วนรวม กล่าวคือ ไม่ทรงยอมรับหลักการของแนวความคิดนั้นและทรงพระดำริว่า บุคคลที่เสื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น นายเปียะโตนี้ "...น่าจะก่อเหตุให้เกิดอันตรายได้มาก ไม่ควรจะรับเชื่อฟังเอาง่าย ๆ ว่าเป็นคนเกิดเมืองไทย เพราะนิสัยใจคอหาเป็นคนไทยไม่ ... ไม่น่าเอ็นดูให้ฟังพระบรมโพธิสมภารอีกสืบไป"

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าบุคคลสำคัญในรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่า วัตถุประสงค์ของการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในไทยเป็นไปเพื่อผลทางการเมืองภายนอกประเทศมากกว่าที่จะเป็นอันตรายต่อเสถียรภาพของรัฐบาลโดยตรง ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ กรมหมื่นเทววงศ์วโรปการเสนาบดีกระทรวงต่างประเทศทรงแสดงพระดำริเกี่ยวกับเรื่องนี้กับนักการทูตชาวอเมริกันว่า ไม่มีปัจจัยที่จะชี้ให้เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์จะได้รับความนิยมในหมู่ชาวไทย นอกจากนี้ไทยก็เป็นเพียงประเทศเล็กๆ และไม่มีควมสำคัญในการเมืองระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นจึงไม่มีเหตุผลที่โซเวียตหรือโคมิินเทิร์นจะพยายามก่อให้เกิดการปฏิวัติของคอมมิวนิสต์ในไทย จากการที่พระองค์

๔ กจช. ร.๗ รล.๑๘.๒/๑๐ รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ที่ ๑๕/๒๔๗๐
วันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๐.

๕ กจช. ร.๗ บ.๑๘/๑ หนังสือกราบบังคมทูลของกรมพระนครสวรรค์
วรพินิต ที่ ๓๓๘/๑๒๕๑๑๖ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๔๗๒.

ทรงศึกษาเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทรงพระดำริว่าโคมินเทิร์นมีวัตถุประสงค์ที่จะใช้ประเทศไทยเป็นฐานปฏิบัติการแบบเป็นกลาง เพื่อที่จะดำเนินงานในประเทศเพื่อนบ้านของไทย ได้แก่ อินโดจีน พม่า อินเดียน และหมู่เกาะอินเดียนตะวันออก เนื่องจากโคมินเทิร์นคาดว่าจะสามารถใช้ไทยเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานได้สะดวกกว่าในประเทศอาณานิคมของมหาอำนาจตะวันตก ซึ่งย่อมจะมีมาตรการในการป้องกันคอมมิวนิสต์เข้มแข็งกว่าประเทศไทย^{๑๐}

จากพระดำริของกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการข้างต้นนี้ แสดงให้เห็นว่าในระยะแรกนั้น รัฐบาลไทยมิได้คิดว่ากิจกรรมของคอมมิวนิสต์จะเป็นภัยโดยตรงต่อประเทศไทย อย่างไรก็ตามในระยะ พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นต้นมา จากการศึกษาเอกสารที่ยึดได้จากผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ น่าจะทำให้บุคคลสำคัญในรัฐบาลตระหนักถึงการที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้เบนเป้าหมายของการปฏิวัติมาสู่ประเทศไทยโดยตรงมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่รัฐบาลจะต้องเพิ่มความสนใจต่อการสกัดกั้นการแผ่ขยายของแนวความคิดมาร์กซิสม์ภายในประเทศไทย^{๑๑} ในการพิจารณาปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำในกลาง พ.ศ. ๒๔๗๓ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ทรงวิจารณ์ว่า การที่มีคนว่างงานเพิ่มขึ้นจะทำให้มีสถานการณ์ที่เหมาะสมกับการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์มากขึ้น รัฐบาลจึงควรจะพยายามหาทางแก้ไขปัญหานี้^{๑๒}

กล่าวโดยสรุป บุคคลสำคัญในองค์กรกำหนดนโยบายของรัฐบาล นับตั้งแต่องค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว อภิรัฐมนตรีสภา และเสนาบดีสภา มีความเห็นโดยทั่วไปเกี่ยวกับปัญหาการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดมาร์กซิสม์สอดคล้องกัน กล่าวคือไม่ยอมรับหลักการและวิธีการของแนวความคิดนี้ และเห็นว่าไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคมของไทยอย่างยิ่ง สมควรที่จะยับยั้งการแผ่ขยายแนวความคิดนี้ในประเทศไทย

๑๐

United States, Department of State, Despatches from Siam, May 14, 1927, Greene to the Secretary of State.

๑๑

กจช. ร.๗ ค.๑๕/๖ อนุกรรมการเสนาบดีสภาพิจารณางบประมาณแผ่นดิน, และกรรมการพิจารณาการเก็บภาษีอากร

อนึ่งในปลาย พ.ศ. ๒๔๗๔ กรมพระยาควังรราชานุภาพ อภิรัฐมนตรี ก็ทรง

เสนอพระราชบัญญัติขึ้นภาษีเงินได้ประจําครอบครัว พ.ศ. ๒๔๗๕ และ กจช. ร.๗ ค.๑๕/๓ ฐานะ

อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกคือตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. ๒๔๖๘ - พ.ศ. ๒๔๗๒ รัฐบาล มิได้เห็นความสำคัญของปัญหาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของผู้นิยมแนวความคิด มาร์กซิสม์มากนัก เนื่องจากเป็นไปในวงจำกัดเฉพาะชาวจีนและชาวญวนบางกลุ่ม และมีเป้าหมายไปยังการเมืองภายนอกประเทศ มากกว่าที่จะมุ่งล้มล้างรัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์ของไทย แต่ในระยะตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๓ เป็นต้นมา เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์เพิ่มกิจกรรมภายในประเทศมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะมีการเผยแพร่แนวความคิดนี้เข้ามาในหมู่ชาวไทยมากขึ้น รัฐบาลก็เพิ่มความสนใจในการที่จะหามาตรการยับยั้งการแผ่ขยายของแนวความคิดมาร์กซิสม์เพิ่มขึ้น

๒. การปราบปรามการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดมาร์กซิสม์

กระทรวงซึ่งรับนโยบายในการปราบปรามการเคลื่อนไหวทางการเมืองของฝ่ายคอมมิวนิสต์จากอภิรัฐมนตรีสภาและเสนาบดีสภาดำเนินการ ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย โดยติดต่อประสานงานกันกับกระทรวงอื่น ๆ ตามความจำเป็น มาตรการในการปราบปรามมีหลายประการ ได้แก่ การเนรเทศผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ การพิจารณาออกพระราชบัญญัติใหม่ ๆ เพื่อป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ การจับกุมเพื่อดำเนินคดี ตลอดจนการติดต่อประสานงานกับต่างประเทศ ดังจะได้พิจารณาตามลำดับ

๒.๑ การเนรเทศผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์

ในระยะแรกเมื่อฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นคนต่าง^{๑๒} ค้าวได้ก็จะเนรเทศโดยอาศัยบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยกาเนรเทศ ร.ศ. ๑๓๑ (พ.ศ. ๒๔๕๖) ข้อที่นำสังเกตุก็คือการลงอาญาด้วยวิธีการเนรเทศออกนอกประเทศนี้ มิได้จำกัดเฉพาะผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์เท่านั้น หากรวมทั้งพวกจีนก๊กมินตั๋งและพวกอั้งยี่ ซึ่งใช้วิธีการรุนแรงอันเป็นภัยต่อความสงบสุขของบ้านเมืองด้วย อย่างไรก็ตาม โดย

^{๑๒} กจช. รล. ๑/๒๑ หลักการเนรเทศ ๑๖ เมษายน ๒๔๗๒.

ทั่ว ๆ ไปจะเห็นได้ว่ารัฐบาลมีนโยบายผ่อนปรนกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของจีนฝ่ายก๊กมินตั๋งเมื่อเปรียบเทียบกับฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์ ในกรณีที่ไม่มียุทธการถึง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ภายในประเทศ ตัวอย่างเช่นในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๖๕ เจ้าหน้าที่สุลกากรได้ตรวจค้นเรือโดยสารจากประเทศจีน พบเอกสารในครอบครองของชาวจีน ๒ นาย มีข้อความตีพิมพ์ลัทธิราชาธิปไตยและกล่าวถึง เหตุการณ์ในจีน ซึ่งทางกระทรวงมหาดไทยเห็นว่า "มีข้อความไปในทางส่งเสริม บอลเชวิค ... ไม่ชอบด้วยการปกครองในประเทศสยาม"^{๑๓} แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยว่า คำว่า "ราชาธิปไตย" ในเอกสารฉบับนี้หมายถึงจักรวรรดินิยม (Imperialists) ไม่ใช่สถาบันพระมหากษัตริย์ (Monarchy)^{๑๔} ด้วยเหตุนี้จึงเพียงพอให้ผู้ต้องหาทั้ง ๒ คนประกันตัวทัณฑ์บน มิได้เนรเทศออกนอกประเทศ

นอกจากนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒ ทางกระทรวงมหาดไทยได้กราบบังคมทูลถามพระราชาธิบดีเกี่ยวกับผู้ต้องหาชาวจีนซึ่งผู้ได้จับพิชิตแสดงความเคารพและนุชารูปครุชุนยัตเซ็นรวมทั้งเผยแพร่ลัทธิ "ชาวมินจูหงี" ของคร.ชุนยัตเซ็น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าทรงมีพระราชกระแสว่า การกระทำครั้งนี้น่าจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงความเคารพ คร.ชุนยัตเซ็นเป็นสำคัญ การที่มีสุนทรพจน์เรื่องชาวมินจูหงี น่าจะเป็นเพียงผลพลอยได้ จึงทรงพระราชดำริว่ายังไม่ควรเอาโทษกับ

^{๑๓} กจช. ม.๑๘/๑ หนังสือกรมขุนลพบุรีราเมศวร์ ผู้รั้งตำแหน่งเสนาบดี ที่ ๓๔/๘๘๘ ลงวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๖๕ ถึง เจ้าพระยามหินทร.

^{๑๔} เรื่องเดียวกัน, พระราชกระแส ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๔๖๕.

^{๑๕} ลัทธิชาวมินจูหงี เป็นแนวความคิดที่ คร.ชุนยัตเซ็น ประกาศเป็นหลักในการปฏิวัติประเทศจีน ประกอบด้วยหลักใหญ่ ๓ ประการ คือ ลัทธิชาตินิยม ลัทธิอำนาจประชาชนและลัทธิอาชิวะพลเมือง ดูรายละเอียดใน ต. บุญเทียม, ลัทธิไครราชภฏ (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรโสภณ, ๒๔๕๕), หน้า ๑๘๒ - ๑๘๗.

และมีได้โต้ตอบคำประท้วงนั้น^{๑๘} พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงมีพระราชกระแสเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า "ที่ไม่ตอบนั้นถูกแล้ว คณะก๊กมินตั๋งนั้น ถ้าว่าตาม policy [นโยบาย] ที่เขาประกาศ (คือความเห็นหมอซุน) แล้ว จะเรียกว่าเป็น communist [คอมมิวนิสต์] ไม่ได้ ที่กลายเป็นบอลเชวิคไปเพราะคบกับ Borodin [โบโรดิน] เป็นที่ปรึกษา"^{๒๐}

กล่าวโดยสรุป มาตรการปราบปรามการแผ่ขยายลัทธิคอมมิวนิสต์โดยการเนรเทศยังใช้ครอบคลุมไปถึงจีนฝ่ายก๊กมินตั๋งและพวกอั้งยี่ ซึ่งทางราชการเห็นว่ามีพฤติกรรมที่จะกระทบกระเทือนถึงความสงบสุขของบ้านเมืองและประชาชนชาวไทย โดยมีวิธีการที่เข้มงวดพอสมควร เช่น ในกรณีที่ถูกเนรเทศทูตเกล้าฯ ถวายฎีกาให้มีการพิจารณาคำเนิ่นคดีตามพระราชกำหนดกฎหมายก็มักจะทรงมีพระบรมราชโองการให้ยกฎีกาคำกราบบังคมทูลถวายความคิดเห็นของเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นเจ้าของเรื่อง^{๒๑} อนึ่ง แม้ว่าในบางครั้งจะไม่มีหลักฐานว่าผู้ต้องหากระทำการผิดก็ไม่ใน

---

^{๑๘} กจข. ร.๓ ม.๑๘/๑ หนังสือกรมหมื่นเทววงศ์วโรปathy ที่ ๓๖/๒๕๒๔ ลงวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๓๐.

^{๒๐} เรื่องเดียวกัน พระราชกระแสลงวันที่ ๑๔ เดือนพฤษภาคม ๒๕๓๐.

^{๒๑} ตัวอย่างเช่น ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ นายเอี้ยวซวงและพวก ๕ คน ถวายฎีกาปฏิเสธข้อกล่าวหาที่ว่านำลัทธิบอลเชวิคเข้ามาเผยแพร่ และขอให้ไต่สวนโดยการเบิกความพยานต่อหน้าผู้ฎีกา เพื่อจะได้มีโอกาสค้านข้อเท็จจริง และให้ศาลพิพากษาคำเนิ่นคดีตามพระราชกำหนดกฎหมาย ในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงมีพระราชกระแสว่า ให้ราชเลขาธิการทำหนังสือถามความเห็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยว่าควรจะให้ไปตามฎีกาหรือไม่ เพราะไม่ใช่หัวหน้าและมีผู้รับประกันทำทัณฑ์บน แด่กรมพระนครสวรรค์ฯ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น สอนองพระราชกระแสว่าไม่ควรผ่อนผัน เพราะจะเป็นตัวอย่างต่อไป จึงทรงมีพระราชกระแสให้ยกฎีกาและเนรเทศนายเอี้ยวซวงกับพวกออกนอกราชอาณาจักร กง รล. ๒๐/๕๔ ฎีกานายเอี้ยวซวงหรืออำมรินทร์กับพวก ขอให้ไต่สวนเรื่องต่อหาว่านำลัทธิบอลเชวิคเข้ามาเผยแพร่

ลัทธิคอมมิวนิสต์ภายในประเทศไทย แต่มีพยานบุคคลยืนยันว่า ผู้ต้องหานั้น ๆ เคยเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ในประเทศจีน กระทรวงมหาดไทยก็จะจัดการเนรเทศออกนอกราชอาณาจักร ดังเช่น ในกรณีของ นางเหลียมเอียง หึงจิ้นชาวแคะ ซึ่งมีพยานบุคคลว่าเคยเป็นผู้ควบคุมพวกคอมมิวนิสต์ที่ เป็นผู้หึงในประเทศจีน^{๒๒} และกรณีนายฮวยลิว ซึ่งมีพยานบุคคลว่า หัวหน้าบอลเชวิคในประเทศจีน^{๒๓} การดำเนินมาตรการเนรเทศชาวจีนที่สืบทราบว่าเคยเป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนมีเหตุผลตามความเห็นของกรมตำรวจภูธรที่ว่า ถ้าปล่อยให้บุคคลเหล่านี้ เข้ามาในประเทศไทยก็จะเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นการยากแก่การปราบปราม และการเนรเทศจะทำให้บุคคลเหล่านี้เกิดความเกรงขาม ส่งข่าวไปยังประเทศจีนให้พวกที่ตั้งใจจะเข้ามาก่อการร้ายล้มเลิกความคิด เพราะกลัวถูกจับเนรเทศได้รับความเคียดแค้น หรือภัยจากรัฐบาลก็มั่นคงซึ่งจะเป็นทางป้องกันมิให้ฝ่ายคอมมิวนิสต์เข้ามาในประเทศไทยได้บาง^{๒๔}

เนื่องจากในเวลาต่อมา ปัญหาการเผยแพร่แนวความคิดทางการเมืองอันไม่พึงปรารถนาจากคนต่างด้าวโดยเฉพาะชาวจีนและชาวยุวนเพิ่มมากขึ้น บทบัญญัติในพระราชบัญญัติว่าด้วยการเนรเทศ ร.ศ. ๑๓๑ ไม่รัดกุมเหมาะแก่กาลสมัย ในเดือนเมษายน พ.ศ. ๒๔๗๒ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย จึงได้ทรงมีคำสั่งถึงอธิบดีกรมตำรวจเกี่ยวกับหลักการเนรเทศซึ่งกำหนดขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลและภาวะการณ์ในขณะนั้น^{๒๕}

^{๒๒} กจช. ร.ศ. ม.๑๘/๑๓ ผู้หึงพวกคอมมิวนิสต์

^{๒๓} กจช. ร.ศ. ม.๒๑/๖ เนรเทศจีน ในเอกสารฉบับนี้จากตุลาการเนรเทศชาวจีนในกรณีที่เป็นคอมมิวนิสต์ในประเทศจีนรายอื่น ๆ อีกหลายราย ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๐

- ๒๔๗๓.

^{๒๔} กจช. ร.ศ. ม.๑๘/๑๓ หนังสือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีมหาดไทยถึงเจ้าพระยามหิธร (ลับ) ที่ ๔๕๐/๑๐๗๘๖ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๔๗๓.

^{๒๕} กจช. รล.๑/๖๑ หลักการเนรเทศ คำสั่งกระทรวงมหาดไทย (สำเนา) ที่ ๑/๕๔๗ ลงวันที่ ๑๖ เมษายน ๒๔๗๒ ถึง อธิบดีกรมตำรวจ.

หลักการ เนรเทศใหม่^{๒๖} มีข้อจำแนกประเภทของบุคคลต่างค้ำวที่จะได้รับโทษ เนรเทศออกจากราชอาณาจักร ประเภทแรกในจำนวนนั้นคือ "...บุคคลซึ่งปรากฏหรือ มีเหตุผลพอรับค้ำวหลักฐานพอสมควรที่จะเชื่อได้ว่า เป็นผู้เกี่ยวข้องกับแ่การที่จะนำมาซึ่ง เหตุร้ายแ่การปกครอง แ่ความสงบราบคาบหรือความสุขเกษมสำราญของประชาราษฎร หรือความสันติภาพของบ้านเมือง เช่น พวกอะนาร์ชิสต์ หรือ คอมมิวนิสต์ บอลเชวิค เป็นต้น"^{๒๖} อนึ่ง คำสั่งนี้ยังเห็นว่าเจ้าหน้าที่จะต้องมีพยานหลักฐาน ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือ เอกสาร อย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เห็นว่ามีมูลพอแ่การวินิจฉัย ไม่ใช่เป็นแต่เพียงสงสัยจากคำบอกกล่าวโดยปราศจากหลักฐานยืนยัน^{๒๗}

สำหรับขั้นตอนในการ เนรเทศมีดังนี้ ในขั้นแรก เมื่อเจ้าหน้าที่จะเสนอขอให้ จักการ เนรเทศบุคคลต่างค้ำวคนใด จะต้องทำรายงานแสดงพฤติการณ์ของบุคคลนั้น พร้อมทั้งแสดงหลักฐานต่าง ๆ ประกอบแล้วเสนอไปยังกระทรวงมหาดไทยตามลำดับชั้น โดยกรมตำรวจเป็นผู้เสนอรายงานให้กรมการซึ่ง เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยจะแต่งตั้ง ขึ้นเป็นครั้งคราวประชุมวินิจฉัย คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จาก ๓ ฝ่าย คือ ตำรวจ กรมพลำงค้ำ และอัยการ เมื่อกรมการมีความเห็นอย่างไร ให้ทำบันทึก ความเห็นเสนอต่อ เสนาบดีผ่านทางอธิบดีกรมตำรวจจากร เมื่อ เสนาบดีมีคำสั่ง เค็ดขาด ใอย่างใดก็ให้ปฏิบัติตามนั้น สำหรับประเทศที่ เนรเทศไปนั้นให้ถือธรรมเนียมปฏิบัติว่าควร เนรเทศไปยังประเทศสัญชาติของบุคคลนั้น หรือพรมแดนที่ไกลที่สุดของประเทศสัญชาติ หรือประเทศที่ เคนทางเข้ามา^{๒๘}

อย่างไรก็ดี หลักการ เนรเทศใหม่^{๒๖} ไม่ได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ แม้ว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าจะทรงตั้งข้อสงสัยเกดว่า น่าจะให้ประชาชนทราบไว้ค้ำว^{๒๙}

^{๒๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๒๙} เรื่องเดียวกัน.

แต่เมื่อกรมพระนครสวรรค์วรพินิต กราบบังคมทูลชี้แจงว่า ไม่ควรจะเผยแพร่เพราะ เป็นหลักที่วางไว้สำหรับคำเนิงานตามปกติ แต่เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยยังคง สงวนอำนาจที่จะเนรเทศบุคคลซึ่งไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ที่วางไว้ได้ถ้าเห็นสมควร ฉะนั้น จึงไม่ควรจะเผยแพร่หลักการนี้ให้ฝ่ายผู้ต้องหาเข้ามาคัดค้านได้ และหลักการนี้อาจจะ ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็นของพฤติกรรรมต่างสมัยด้วย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าทรงมีพระราชดำริเห็นชอบกับเหตุ^{๓๐}นี้

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๔ กระทรวงมหาดไทยได้แก้ไขหลักการเนรเทศใหม่อีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด โดยการเพิ่มเติมวิธีปฏิบัติการในการเนรเทศมีความสำคัญว่า ถ้าเรื่องใดมีพยานหลักฐานเพียงพอที่ศาลจะพิพากษาลงโทษได้ ก็ให้ฟ้องผู้ต้องหาในความผิดนั้นไปก่อนและในกรณีที่ชอบให้เนรเทศเมื่อพ้นโทษจากเรือนจำ กรมตำรวจควรไม่ต้องนำเสนขอต่อกรรมการเพื่อพิจารณาวินิจฉัย เช่นเดียวกับกรณีทั่วไปอีก เพราะมีความพิพากษาและรายงานแจ้งโทษชั้คอยู่แล้ว ให้นำเสนอขอรับคำสั่งแก้ไขจากเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยได้ทีเดียว อนึ่ง ในการพิจารณาการเนรเทศนั้น ถ้าคณะกรรมการเห็นสมควรจะให้ไต่สวนเพิ่มเติมในเรื่องใด ก็อาจสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจรับไปดำเนินการหรือ จะทำการไต่สวนเองก็ได้ นอกจากนี้คนต่างด้าวผู้ใด แม้เสนาบดีได้มีคำสั่งให้เนรเทศแล้ว ถ้ามีส่วนพัวพันกับคดีอื่น ๆ ในโรงศาลหรืออยู่ในระหว่างเจ้าหน้าที่ไต่สวน หรือมีเหตุอื่นใดที่สมควรจะงดการเนรเทศ เสนาบดีก็อาจจะสั่งการให้งดเนรเทศได้^{๓๑}

โดยนัยดังกล่าวมาข้างต้น รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าได้ใช้วิธีการเนรเทศเป็นมาตรการสำคัญในการปราบปรามการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์มาโดยตลอด อย่างไรก็ตามการเนรเทศมิใช่วิธีการที่ได้ผลอย่างเต็มที่ในการยับยั้งการเคลื่อนไหวของฝ่ายคอมมิวนิสต์ เนื่องจากการถูกส่งตัวออกนอกประเทศโดยไม่มี

^{๓๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๓๑} เรื่องเดียวกัน, หนังสือเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย (สำเนา) ฉบับที่ ๔/๒๔๗๐ ลงวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๔๗๔ ถึง อธิบดีกรมตำรวจ.

ลงอาญาตามกฎหมาย ไม่ทำให้ผู้ต้องหาหลบจำและอาจจะพยายามเล็ดลอดเข้ามา
 แฉกแพร่ลัทธิอีก^{๓๒} นอกจากนี้แม้จะเนรเทศผู้ต้องหารายหนึ่งไปได้อีกก็มีรายอื่น ๆ
 เข้ามาอีกไม่มีสิ้นสุด ฝ่ายรัฐบาลก็ตระหนักในปัญหานี้ ดังเช่น ใน พ.ศ. ๒๔๖๔
 เมื่อกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ใ้ทูลเกล้าฯ
 ถวายรายงานเกี่ยวกับการเนรเทศบุคคลต่างศาชาวจีน ๒ รายซึ่งเข้ามาขู่ยงให้
 ชาวจีนรวมกำลังและเกลี้ยคนชังชาวไทย พร้อมทั้งกราบบังคมทูลว่า กระทรวงมหาดไทย
 ต้องการส่งฟ้องศาลเป็นตัวอย่าง แต่พยานหลักฐานไม่เพียงพอ^{๓๓} พระบาทสมเด็จพระ
 พระปกเกล้าฯ ทรงมีพระราชกระแสว่า "...ทำอย่างไรจะปราบปรามพวกนี้ได้
 เพราะคงไม่มีเวลาที่จะหาพยานได้ดีกว่านี้ละกระมัง จะไม่มีทางแก้ไขอย่างไรให้
 ลงโทษเจ้าพวกนี้ได้ทีเดียวหรือ ?"^{๓๔} พร้อมกันนั้นทรงมีพระบรมราชโองการให้นำ
 เรื่องนี้เข้าสู่อภิรัฐมนตรีสภา ในวันพุธที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๖๔ เป็นที่น่าเสียดาย
 ที่ไม่ปรากฏรายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภาในครั้งนั้น แต่อาจสันนิษฐานได้ว่าน่าจะจะมี
 การพิจารณาวางมาตรการปราบปรามใหม่ อันเป็นผลให้มีการวางหลักการเนรเทศใหม่
 ดังกล่าวมาแล้ว รวมทั้งการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเอาโทษ
 ทางอาญาแก่ผู้ต้องหาได้ดังจะกล่าวในตอนต่อไป

อนึ่ง การปราบปรามผู้กระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์โดยการเนรเทศ
 ยังมีข้อบกพร่องตรงที่ไม่สามารถจะครอบคลุมทุกกรณี คงใช้ได้เฉพาะในรายที่ผู้ต้องหา
 เป็นคนต่างศาชาเท่านั้น ดังเช่นใน พ.ศ. ๒๔๗๓ เจ้าหน้าที่ตำรวจสืบทราบวา
 นายลิมซีเตียง ซึ่งเป็นชาวจีนเกิดในเมืองไทย มีพฤติกรรมผิดกัฝัลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่
 ไม่สามารถเนรเทศได้เนื่องจากมีสัญชาติไทย จึงเพียงแต่ให้เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองท้องที่

^{๓๒} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ หนังสือกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ ถึง
 เจ้าพระยามหิธร ที่ ๒๔๒/๘๓๗๑ ลงวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๖๔.

^{๓๓} เรื่องเดียวกัน, พระราชกระแสลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๖๔.

^{๓๔} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑๒ หนังสือกรมพระนครสวรรค์ ที่ ๖๔๘/๑๔๒๕๔
 ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๓ ถึงเจ้าพระยามหิธร.

และคำวินิจฉัยตามความเคลื่อนไหวเท่านั้น^{๓๕} ด้วยเหตุนี้ทางรัฐบาลจึงพยายามหามาตรการอื่นเพื่อปราบปรามการเผยแพร่ของลัทธิคอมมิวนิสต์ต่อไป

๒.๒ การออกพระราชบัญญัติป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การใช้มาตรการเนรเทศแต่เพียงประการเดียว เป็นเครื่องมือ ยับยั้งการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์นั้น ไม่สามารถใช้ได้ผลเต็มที่เนื่องจากไม่สามารถลงโทษทางอาญาแก่ผู้ต้องหาได้ ด้วยเหตุนี้ในต้น พ.ศ. ๒๔๙๐ รัฐบาลจึงได้พยายามดำเนินการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ในหนังสือของราชเลขาธิการถึงกรมพระกำแพงราชานุภาพ อภิรัฐมนตรี เมื่อต้นเดือนพฤษภาคม ปีเดียวกันนั้น ก็ได้เน้นถึงพระราชดำริที่ว่า มีพระราชประสงค์ที่จะให้กระทรวงมหาดไทย ออกกฎหมายพิเศษ เพื่อลงโทษผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ที่จับได้ มิใช่เพียงแต่เนรเทศออกไปเฉย ๆ ดังที่เคยปฏิบัติมา ในเวลาต่อมาได้มีการนำเรื่องนี้เข้าปรึกษาในอภิรัฐมนตรีสภาและเสนาบดีสภาหลายครั้งหลายครา และได้มีการเสนอ"ร่างพระราชบัญญัติห้ามการส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิค"^{๓๖} ขึ้น แม้ว่าในเอกสารจะมีได้ชี้เฉพาะว่า คณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติประกอบด้วยบุคคลใด แต่จากพระราชดำริข้างต้นทำให้ น่าจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นการเสนอของกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นเจ้าของเรื่อง เกี่ยวกับการปราบปรามคอมมิวนิสต์โดยตรง

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีความนำว่า "...โดยที่ทรงพระราชดำริว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์กับลัทธิบอลเชวิค เป็นลัทธิอันอาจนำมาซึ่งความไม่สงบราบคาบในแผ่นดิน จึงเป็นการสมควรที่จะปราบปรามและป้องกันการเผยแพร่ส่งเสริมลัทธิดังกล่าว

^{๓๕} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑๒ หนังสือกรมพระนครสวรรค์ฯ ที่ ๖๔๘/๑๕๒๕๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๙๓ ถึง เจ้าพระยามหินทร.

^{๓๖} กจช. ร.๗ สบ.๒-๔๙/๖๖ บอลเชวิค หนังสือเจ้าพระยามหินทร ฉบับที่ ๑๘/๕๓๔ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๔๙๐ ถึง เจ้าพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงราชานุภาพ.

นั้น^{๓๓} ในมาตราที่ ๓ มีบทบัญญัติวางโทษสำหรับการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยวาจา หรือเขียน หรือพิมพ์ และออกสมุด เอกสาร หนังสือพิมพ์ หรือ บทประพันธ์ รวมทั้ง การนำเข้ามาจากภายนอกราชอาณาจักร กล่าวคือ จำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือ ปรับไม่เกิน ๑๐๐๐ บาท^{๓๔} นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่จะชักชวนการประชุมของ บุคคลตั้งแต่ ๕ คนขึ้นไป ในเมื่อเจ้าหน้าที่สงสัยว่าเป็นไปเพื่อสั่งสอนหรือเผยแพร่ลัทธิ ผู้ใดชักชวนมีโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ เดือนถึง ๓ ปี หรือปรับตั้งแต่ ๕๐ - ๕๐๐ บาท นอกจากนี้ยังมีบทบัญญัติห้ามการยุยง เสียดสี หรือ แนะนำให้ลูกจ้างนัดหยุดงาน และ ถ้าปรากฏว่าความผิดดังกล่าว ได้กระทำลงเพื่อดำเนินการคามวิชีแห่งลัทธิคอมมิวนิสต์ ก็ต้องได้รับระวางโทษตามมาตรา ๓ อีกด้วย^{๓๕}

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในที่ประชุมเสนาบดีสภา เมื่อวันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ เสนาบดีหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นว่าร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่รัดกุมเพียงพอ อาทิ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมแสดงความเห็น ว่า ความในพระราชบัญญัติเป็นการประกาศความเป็นปรปักษ์ต่อบลเชวิคโดยตรงอย่าง เปิดเผย ซึ่งน่าจะพิจารณาว่าควรจะทำเช่นนั้นหรือไม่ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังไม่อาจจะครอบคลุมไปถึงการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดอื่น ๆ ที่ขัดแย้งกับแนวการ ปกครองของรัฐบาล เช่น อานาคิสต์ รับบลิกัน และกมินตั้ง สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระ นครสวรรค์ทรงเห็นว่า บทลงโทษของพระราชบัญญัติฉบับนี้ยังไม่หนักพอ เสนาบดี กระทรวงต่างประเทศมีความเห็นว่าควรจะต้องตั้งกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ขึ้นใหม่ และเสนอความเห็นของนายสตีเวนส์ ที่ปรึกษากระทรวงต่างประเทศ ที่ว่า ยังไม่ควรมีกฎหมายพิเศษ หากควรจะใช้การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายอาญาและพระราช

^{๓๓} ใ้เรื่องเดียวกัน "ร่างพระราชบัญญัติห้ามการส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์และ บอลเชวิค"

^{๓๔} ใ้เรื่องเดียวกัน.

^{๓๕} ใ้เรื่องเดียวกัน ดูรายละเอียดในภาคผนวก ง.

บัญญัติสมุคเอกสารให้มีบทบัญญัติครอบคลุมการกระทำดังกล่าว ในที่สุด ทรงพระราชดำริเห็นพ้องกับที่ประชุมส่วนใหญ่ว่าควรจะต้องกรรมการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ใหม่ให้กระทรวงต่างประเทศ มหาไศโย ยุติธรรม และ กลาโหม ตั้งผู้แทนคือ พระยาเทพวิฑูร หม่อมเจ้าบรรเทช นายสตีเวนส์ และ นายอาร์. กียอง โดยมีพระยาเทพวิฑูรเป็นประธานกรรมการ และให้กรรมการดำเนินการร่างการห้ามไม่ให้เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์และบอลเชวิคในไทย ในทำนองเดียวกับกฎหมายของประเทศอื่น ๆ^{๕๐}

ในเวลาต่อมา คณะกรรมการพิจารณาการออกกฎหมายป้องกันลัทธิคอมมิวนิสต์ และการประกาศชักชวนอย่างอื่น ๆ อันเป็นภัย คุกคามแก่ราชอาณาจักรไทย เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยแบ่งการพิจารณาออกเป็นสามประเด็น คือ ในประเด็นปรกได้พิจารณาถึงปัญหาต่าง ๆ จาก "ร่างพระราชบัญญัติป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์" เดิม กล่าวคือ กรรมการได้เสนอความเห็นที่ไม่ควรทำขึ้นในลักษณะเป็นร่างพระราชบัญญัติใหม่ แต่ควรที่จะแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุคเอกสาร และหนังสือพิมพ์ เพื่อให้มีบทบัญญัติครอบคลุมการห้ามเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์เนื่องจาก "...บทบัญญัติเหล่านี้เป็นพระราชกำหนดกฎหมายที่ได้ประกาศใช้ก่อนลัทธิคอมมิวนิสต์จะเกิดเป็นเหตุร้ายต่อความสงบราบคาบของประชาชนเป็นเวลาหลายปี"^{๕๑} อนึ่ง กรรมการมีความเห็นที่ไม่ควรใช้คำว่า "คอมมิวนิสต์" และ "บอลเชวิค" ในกฎหมาย

^{๕๐} รายงานเสนาบดีสภา ที่ ๖/๒๔๗๐ วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๔๗๐ ใน กจช. ร.๗ แฟ้ม ๒๕๕ หมายเลข ๔/๒๕๕ อ้างใน ธรรมนูญ พวงพิศ, นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของคนจีนในประเทศไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว (พระนคร : บรรณกิจ ๒๕๑๔), หน้า ๒๐๖ - ๒๐๘.

^{๕๑} กจช. ร.๗ บ. ๑๓/๖๖ บอลเชวิค (๑๔ เมย. - ๒๗ พ.ค. ๒๔๗๐) ฎรายละเอียดยในภาคผนวก ฉ.

ที่จะร่างขึ้นใหม่ เพราะจะทำให้เป็นข้อจำกัดไม่กินความไปถึงลัทธิทางการเมือง และทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่เป็นปรกษาคือความสงบราบคาบของประชาชนซึ่งอาจแผ่ขยายเข้ามาในประเทศไทยในภายภาคหน้า^{๔๒}

ในประเด็นที่สอง กรรมการได้พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะต่าง ๆ อันคับแค้นแก่ การแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๐๓ และ ๑๐๔ ในหมวด ๒ แห่งประมวลกฎหมายอาญาอันเกี่ยวแก่ความผิดฐานชบฏภายในพระราชอาณาจักร ให้กินความถึงกิจกรรมของคอมมิวนิสต์ ตลอดจนการก่อการกำเริบอันเป็นภัยในทุก ๆ รูปแบบ รวมทั้งเพิ่มโทษให้หนักขึ้นกว่าเดิม กล่าวคือเปลี่ยนจากการลงอาญาจำคุกไม่เกินกว่า ๓ ปี และปรับไม่เกินกว่า ๑,๐๐๐ บาท เป็นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่า ๑๐ ปี และให้ปรับไม่เกินกว่า ๕,๐๐๐ บาท และมีข้อความเพิ่มเติมว่าถ้าการกระทำผิดดังกล่าวมาแล้วนั้น เป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะล้มล้างรัฐบาล หรือจะให้เปลี่ยนแปลงประเพณีการเมืองหรือเศรษฐกิจโดยใช้กำลังบังคับหรือกระทำร้าย ผู้กระทำมีความผิดต้องระวางโทษถึงประหารหรือจำคุกตลอดชีวิต ซึ่งนับว่าหนักกว่าโทษที่กฎหมายประเทศอื่น ๆ วางไว้สำหรับความผิดเช่นเดียวกัน โดยกรรมการได้ให้เหตุผลว่าในขณะนั้นชาวไทยยังไม่ได้รับการฝึกฝนในการแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองและทางเศรษฐกิจ ดังภัยที่จะเกิดจากการ "ประกาศชักชวนอันมิชอบ" ย่อมจะมีมากขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดโทษหนักกว่าประเทศในยุโรปซึ่งพลเมืองได้รับการฝึกฝนทางการเมืองมาก่อนแล้ว^{๔๓} อนึ่งกรรมการยังได้เสนอแนะให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางบทแห่งประมวลกฎหมายอาญาทหารโดยมีหลักสำคัญ เพื่อเพิ่มโทษสำหรับผู้พยายามทำให้วินัยของทหารเสื่อมทรามลง รวมทั้งเพิ่มโทษสำหรับความผิดอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนการที่จะทำลายรัฐบาล โดยใช้กำลังบังคับให้หนักยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้เนื่องจากกรรมการเห็นว่าวิธีการสำคัญอย่างหนึ่งของฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็คือการพยายามที่จะทำลายกำลังและความซื่อสัตย์มั่นคงของทหารและตำรวจ^{๔๔}

^{๔๒} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๓} เรื่องเดียวกัน.

^{๔๔} เรื่องเดียวกัน.

นอกจากนี้กรรมการยังลงความเห็นว่ารัฐบาลควรปราบปรามการเผยแพร่ลัทธิอันเป็นภัยในโรงเรียนราษฎร โดยด่วน จึงได้ร่างบทบัญญัติเพิ่มเติมมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร มีใจความสำคัญให้อำนาจรัฐสั่งปิดโรงเรียนซึ่งสอนหรือเตรียมการที่จะสอนลัทธิหรือแบบแผนทางการเมืองหรือ เศรษฐกิจโดยเจตนาอันเป็นภัยต่อรัฐ รวมทั้งก่อให้เกิดความเกลียดชังขึ้นในระหว่างคนต่างชั้น^{๕๕} ในลำดับสุดท้าย กรรมการได้เสนอให้เพิ่มเติมข้อความต่อท้ายมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยสมุดเอกสารและหนังสือพิมพ์เพื่อชี้ให้เห็นว่า หนังสือหรือบทประพันธ์ใดที่มีความประสงค์โดยตรงหรือโดยปริยายให้เกิดเหตุร้ายขึ้นในประเทศ หรือให้เกิดความเกลียดชังขึ้นในระหว่างคนต่างชั้นก็ดี ให้ถือว่าหนังสือหรือบทประพันธ์นั้นมีลักษณะเป็น สิ้นหนามต่อแผ่นดิน^{๕๖} กรรมการได้สรุปในข้อท้ายว่า "...บทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้จะให้อำนาจแก่รัฐบาลเพียงพอที่จะปราบปรามการประกาศชักชวนอันเป็นภัยได้ทุกอย่าง ทุกประการทั้งปัจจุบันและอนาคต ... กรรมการมีความเห็นว่าถ้าจะให้บทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมรุนแรงกว่านี้ ก็คงจะไม่ได้รับผลตามความมุ่งหมาย"^{๕๗}

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาต่าง ๆ ตามข้อเสนอแนะของกรรมการดังกล่าวข้างต้นได้รับการพิจารณาในเสนาบดีสภาเมื่อวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๐ ที่ประชุมลงมติรับหลักการและเห็นว่าควรประกาศใช้โดยเร็ว สมเด็จพระเจ้าพยานครสวรรคร์พินิตทรงเสนอพระดำริเพิ่มเติมว่าพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่แก้ไข

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน การแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎรนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะควบคุมโรงเรียนจีนโดยเฉพาะโรงเรียนภาคค่ำซึ่งมักจะเป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ฎุ Great Britain Foreign Office, F. 8176/777/40,

September 13, 1927 Waterlow the Chamberlain.

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน.

เพิ่มเติมในครั้งนี้อาจจะออกมาในเวลาใกล้เคียงกัน เพื่อจะได้เห็นว่าเรื่องห้ามลัทธิบอลเชวิคนั้นได้มีกฎหมายป้องกันแล้วโดยทั่วไป ทรงพระราชดำริเห็นชอบ^{๔๘} ด้วยเหตุนี้ในวันที่ ๒ กันยายน พ.ศ. ๒๔๗๐ จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขกฎหมายลักษณะอาญา พระราชบัญญัติแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาทหาร พระราชบัญญัติสมุคเอกสาร และหนังสือพิมพ์และถัดจากนั้นอีก ๓ วัน คือในวันที่ ๕ กันยายน ปีเดียวกัน ก็มีประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ ซึ่งหลักการสำคัญของพระราชบัญญัติเหล่านี้เป็นไปตามร่างของกรมการซู้ดเคิมทุกประการ^{๔๙}

นอกจากการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้ว มาตรการทางกฎหมายอีกประการหนึ่งซึ่งรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ได้ดำเนินการเพื่อป้องกันการแผ่ขยายของแนวความคิดคอมมิวนิสต์ก็คือ การออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญประการหนึ่งเพื่อสกัดกั้นคนต่างด้าวที่จะเข้ามาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองในประเทศจีน ก็ทำให้รัฐบาลไทยตระหนักว่าจะต้องดำเนินการควบคุมการเดินทางเข้าประเทศของชาวจีนซึ่งมิได้มีจุดมุ่งหมายเฉพาะการเข้ามาตั้งหลักแหล่งทำมาหากินเช่นในอดีต หากมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแอบแฝงอยู่ด้วย^{๕๐} ฉะนั้นในปลายเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๘ กระทรวงมหาดไทย

^{๔๘} กจข. ร.๗ แฟ้ม ๒๕๕ หมายเลข ๘/๒๕๕ อ้างใน ณรงค์ พ่วงพิศ, เรื่องเคิม, หน้า ๒๒๓ - ๒๒๔.

^{๔๙} ดูรายละเอียดของพระราชบัญญัติต่าง ๆ เหล่านี้ใน ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่ม ๔๔ พ.ศ. ๒๔๗๐.

^{๕๐} ทูตอังกฤษได้วิจารณ์ถึงสาเหตุของการที่รัฐบาลไทยออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองว่าเป็นเพราะในระยะหลังนี้ ชาวจีนที่เดินทางเข้ามามีจำนวนมากขึ้นทั้งผู้ชายและผู้หญิง จึงตั้งชุมชนของตนเองมีขนบธรรมเนียมวัตรธรรมเนียมของตนเอง และไม่นิยมแต่งงานกับผู้หญิงไทยเช่นเคิม รวมทั้งมีบทบาทในทางเศรษฐกิจมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่กระตุ้นให้รัฐบาลริบเร่งดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมคนเข้าเมือง คือ การแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ ดู

จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติการเคหะทางเข้าในพระราชอาณาจักร ประกอบด้วย พระยาเทพวิฑูร อธิบดีกรมอัยการ นายอาร์. บี. สตีเวนส์ ตัวแทนจากกระทรวงต่างประเทศ พระยาโกมารกุลมนตรี กระทรวงพาณิชย์และคมนาคม พระยาประสิทธิ์ศิลปการกรมรถไฟ นายอาร์. ก้อยอง กรมร่างกฎหมาย พระยาอชิกรณประกาศ ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล กระทรวงมหาดไทย^{๕๑}

เมื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากที่ประชุมเสนาบดีสภาแล้ว^{๕๒} ก็ได้ประกาศใช้เป็นกฎหมายในวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๗๐^{๒๔๗๐} เรียกว่า พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๗๐ โดยมีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าหน้าที่ที่จะตรวจตราคนต่างด้าวซึ่งเข้าสู่ประเทศ ตลอดจนจำแนกประเภทของคนต่างด้าวซึ่งห้ามเดินทางเข้ามาในประเทศ และกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเดินทางเข้ามา รวมทั้งให้อำนาจเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยที่จะออกคำสั่งกำหนดจำนวนคนต่างด้าวแต่ละสัญชาติที่จะอนุญาตให้เข้ามาในพระราชอาณาจักร^{๕๓}

ใน พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเคหะทางเข้าในพระราชอาณาจักรให้เข้มงวดขึ้น บทบัญญัติสำคัญที่เพิ่มขึ้นคือการกำหนดให้คนต่างด้าวเสียค่าธรรมเนียมในการเข้าเมือง กล่าวคือ

^{๕๑} ราชช. สบ.๒.๕๒/๔๕ หนังสือกรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ที่ ๒๗๒/๒๖๘๖ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๖๕ ถึงเจ้าพระยามหิธร.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ที่ ๓๕/๒๔๖๕ วันจันทร์ ที่ ๖ ธันวาคม ๒๔๖๕.

^{๕๓} ดูรายละเอียดใน "พระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๗๐" ราชกิจจานุเบกษา (แผนกกฎหมาย) เล่ม ๔๔ พ.ศ. ๒๔๗๐ หน้า ๗๕ - ๘๘.

ในกฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๔ นี้ มีข้อหนึ่งระบุให้เรียกค่าธรรมเนียมออกใบสำคัญและรูปพรรณในการเข้าเมืองเป็นเงิน ๑๐ บาท ค่าธรรมเนียมออกใบอนุญาตให้กลับเข้าประเทศเป็นเงิน ๕ บาท และให้เรียกค่าธรรมเนียมการออกใบสำคัญถิ่นที่อยู่เป็นเงิน ๓๐ บาท ในขณะที่กฎซึ่งออกตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองฉบับเดิมเก็บค่าธรรมเนียมในการออกใบสำคัญและแสดงรูปพรรณฉบับละ ๔ บาทเท่านั้น^{๕๔}

หลังจากการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาลักษณะต่าง ๆ แล้ว ฝ่ายรัฐบาลก็สามารถดำเนินคดีทางศาลกับผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ในกรณีที่มีหลักฐานเพียงพอตามบทบัญญัติของกฎหมาย ทำให้มีโอกาสที่จะลงโทษได้มากกว่าเพียงแต่เนรเทศออกไปตั้งเช่นในระยะแรก ตัวอย่างของการจับกุมดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ ได้แก่ การจับกุมชาวจีนชาติแคะ ๒๒ คน ซึ่งประชุมกัน ณ ศาลเจ้า บนหลังคาโรงเรียนจีนชื่อ "จินเต็ก" ในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ เจ้าหน้าที่ได้ตรวจพบเอกสารและใบปลิวเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ จากการไต่สวนได้หลักฐานพอที่จะดำเนินคดีตามกฎหมาย^{๕๕} ในที่สุดศาลได้พิพากษาให้จำคุกจำเลยทั้ง ๒๒ คนเป็นเวลา ๑๕ ปี และปรับคนละ ๕๐๐๐ บาท อันเป็นอัตราสูงสุดตามบทบัญญัติในมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติลักษณะอาญาแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๐^{๕๖}

^{๕๔} กฎเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๙๐ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมใน "พระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๔" ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๔ พ.ศ. ๒๔๙๔ แผนกกฎหมาย, หน้า ๑๔๗.

^{๕๕} กจข. สบ.๒.๔๗/๑๔๗ หนังสือ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ที่ ๔๑๐/๑๒๐๖๕ ลงวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๔๙๒ ถึงเจ้าพระยามหิธรราชเลขาธิการ.

^{๕๖} กจข. ม.๑๘/๑ หนังสือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ที่ ๕๓๗/๑๔๓๕๔ ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๒ หลวงเกล้าถวายสำเนาคำพิพากษาศาลพระราชอาญา เรื่องผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์.

การจับกุมผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์เพื่อดำเนินคดีร้ายสำคัญก็คือ การจับกุม นายโจ้วเซ่งซัน หรือ เลี้ยวอาโหวง ในปลาย พ.ศ. ๒๔๗๓ ในโอกาสนี้เจ้าหน้าที่ ได้ตรวจพบเอกสารหลายอย่างซึ่งแสดงให้เห็นว่า นายโจ้วเซ่งซันหรือเลี้ยวอาโหวง เป็นหัวหน้าทำการติดต่อกับสมัครพรรคพวกตามตำบลต่าง ๆ เพื่อดำเนินการเคลื่อนไหว ทางการเมืองตามแนวความคิดคอมมิวนิสต์ อันเป็นการกระทำผิดตามบทบัญญัติของ พระราชบัญญัติลักษณะอาญาแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๐ มาตรา ๔ ศาลจึงพิพากษา ให้จำคุก ๑๕ ปี เมื่อพ้นโทษก็ให้เนรเทศออกนอกพระราชอาณาจักร^{๕๗}

๒.๓ การดำเนินนโยบายเกี่ยวกับกรรมกร

ในบรรดาเป้าหมายของการโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้แก่ กรรมกร ชาวนา และพลทหารนั้น รัฐบาลมุ่งความสนใจที่กรรมกรมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ เนื่องจากส่วนใหญ่ของกรรมกรประกอบด้วยชนต่างค้ำวคือชาวจีน จึงเป็นที่หวังว่า อาจจะถูกชักจูงให้มีความเห็นคล้อยตามการปลุกระดมของฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้โดยง่ายซึ่ง จะเป็นเหตุให้ลัทธิคอมมิวนิสต์แผ่ขยายออกไป โดยเหตุนี้รัฐบาลจึงพิจารณาถึงการ ป้องกันเรื่องนี้จนตลอดคริสต์สมัย

กรรมกรจีนเริ่มเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยตั้งแต่เริ่มใช้แรงงานรับจ้าง แทนแรงงานเกณฑ์ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวและค้อย ๆ ทั่วจำนวนมากขึ้น กรรมกรจีนส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างตามสวนอ้อย สวนยาง เหมืองแร่ โรงสี โรงเลื่อย และใช้แรงงานเป็นกุลีทั่วไป ในระยะดังกล่าว รัฐบาลสมบูรณาญาสิทธิราชย์เข้ามามีบทบาทเกี่ยวกับแรงงานน้อยมาก นอกจากการควบคุมการเกณฑ์ แรงงานแล้ว รัฐบาลแทบไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับการใช้แรงงานจ้างในลักษณะการควบคุม หรือคุ้มครองแต่อย่างใด จนกระทั่งในระยะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใน

^{๕๗} กจช. ม. ๑๘/๑๒ หนังสือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ที่ ๖๔๘/๑๕๒๕๔ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๓ ถึง เจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ.

ประเทศจีนคือตั้งแต่การปฏิวัติ พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นต้นมา กรรมกรชาวจีนในประเทศไทย เริ่มมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น มีการแบ่งแยกออกเป็นกลุ่มเพื่อสนับสนุนการต่อสู้ทางการเมืองระหว่างพรรคก๊กมินตั๋งและพรรคคอมมิวนิสต์บนพื้นแผ่นดินใหญ่ รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงเริ่มกวาดล้างการอพยพเข้ามาของแรงงานจีนด้วยการออกพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๔๗๐ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๔ ดังกล่าวมาแล้ว^{๕๔}

นอกจากนี้ เพื่อป้องกันการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในหมู่กรรมกร เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลได้ทำการสอดส่องการเคลื่อนไหวดังกล่าวนี้ตามโรงงานอุตสาหกรรมและเหมืองแร่ โดยความร่วมมือของเจ้าของกิจการนั้น ๆ ดังปรากฏว่าในต้น พ.ศ. ๒๔๗๑ ทางกระทรวงมหาดไทยสืบทราบว่าจีนคอมมิวนิสต์ลักลอบเข้ามาทางภาคใต้และพักอยู่ตามเหมืองแร่ต่าง ๆ เกรงว่าจะมากระทำการยุยงส่งเสริมให้บรรดากรรมกรตามเหมืองแร่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ไปด้วย จึงส่งเจ้าหน้าที่ไปสืบข่าว โดยมอบงานให้แก่หลวงวิชัย-โลทกรรมซึ่งเป็นพนักงานโลหกิจประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งเกี่ยวข้องกับการเหมืองแร่

---

^{๕๔} อาจศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับบทบาทของกรรมกรในปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้จาก ชเนศ อภรณ์สุวรรณ "ระบบแรงงานไทยในอดีต : จากสมัยคันตันโกสินทร์ถึงก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒," ใน พิชิต จงสถิตย์วัฒนา (บรรณาธิการ), ขบวนการกรรมกรในประเทศไทย (พระนคร : กองบรรณาธิการสังคมศาสตร์ปริทัศน์, ๒๕๑๗), หน้า ๔ - ๒๖.

อนึ่ง จากเอกสารของกระทรวงพาณิชย์และคมนาคมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวว่าในต้น พ.ศ. ๒๔๗๐ รัฐบาลได้เริ่มมีการเคลื่อนไหวเพื่อร่างพระราชบัญญัติตรวจตราโรงงาน (Factory Inspection) โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะใน شأنที่จะควบคุมสภาพโรงงานเพื่อป้องกันความปลอดภัยของกรรมกร โดยที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเน้นพระราชดำริว่า มิได้หมายรวมถึงการกำหนดอัตราแรงงานขั้นต่ำหรือให้สิทธิพิเศษแก่กรรมกรแต่ประการใด อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาก็ได้มีการดำเนินการร่างพระราชบัญญัติตรวจตราโรงงานให้แล้วเสร็จในรัชสมัยนี้แต่ประการใด ดูรายละเอียดใน กจข. ร.๗ พ.๑๓/๑ กรรมกร.

อยู่แล้ว เพื่อกันความระวางสงสัยของกรรมกรเหล่านั้น^{๕๕}

ในกลาง พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อจัดตั้งสำนักงานกรรมกร (Labour Bureau) เพื่อช่วยเหลือกรรมกรชาวไทยโดยพระยาเพชรอินทรา ข้าราชการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้เสนอโครงการนี้และทำบันทึกความเห็นขึ้นกราบบังคมทูลตามพระบรมราชโองการ^{๖๐} วัตถุประสงค์ของโครงการนี้ก็เพื่อที่จะลดบทบาทของกรรมกรจีนโดยหาทางสนับสนุนให้กรรมกรชาวไทยได้เข้าทำหน้าที่แทน อันจะเป็นผลดีแก่ประเทศในอนาคตเพราะจะช่วยแก้ปัญหาอิทธิพลทางเศรษฐกิจรวมทั้งการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนในบางส่วน^{๖๑}

เมื่อโครงการนี้เข้าสู่เสนาบดีสภา ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๒ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงแสดงความสนพระทัยและทรงพระราชดำริว่า ถ้าทำได้ ก็จะเป็นการดีแต่ทรงเกรงว่าเป็นเรื่องยาก ทรงเสนอให้เสนาบดีสภาพิจารณาว่าควรจะต้องทำหรือไม่แน่ชัด^{๖๒} เป็นการเสียเงินเปล่า แต่ก็ทรงพระราชดำริว่าถ้าไม่ยอมเสี่ยงโชค

กจช. ร.๗ กระทรวงเกษตรราชการ (เพิ่มเติม) กรมแร่ แพ้ม ๒/๔๔
เรื่องตรวจตราพวกบอลเชวิคยุ้งกรรมกรเหมืองแร่ หนังสืออำนวยการโดย พระยาศรีมหาเกษตร ผู้ว่าราชการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ ๒/๒๔๔ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๔๗๑ ถึง อำนวยการโดย พระยาอภิบาลราชธานินทร์ เจ้ากรมสารบรรณ กระทรวงเกษตร.

^{๖๐} กจช. ร.๗ กระทรวงเกษตรราชการ (เพิ่มเติม) แพ้ม ๑๓/๑๗๕
Labour Bureau โครงการเกื้อหนุนกรรมกรไทย (สำเนา) หนังสือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ที่ ๓๐๐/๕๓๓๗ ลงวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๗๒ ถึงเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ นำเสนอรายงานเกี่ยวกับการตั้งสำนักงานกรรมกรของพระยาเพชรอินทรา.

^{๖๑} ดูรายละเอียดบันทึกความเห็นของพระยาเพชรอินทรา ในเรื่องเดียวกัน.

แล้ว ก็แปลว่าทำไม่ได้^{๒๒} อย่างไรก็ตามกรมพระกำแพงเพชรฯ เสนอบคิกระทรวง
พาณิชย์ไค้กราบบังคมทูลเสนาขอพระคำริว่า เนื่องจากโครงการนี้เกี่ยวข้องกับกรร่าง
พระราชบัญญัติโรงงาน และมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก จึง
ทรงเห็นควรให้ส่งเรื่องไปให้สภาเผยแผ่พาณิชย์^{๒๓} พิจารณา และขอให้พระยาเพชร-
อินทราเข้าประชุมชี้แจงให้สภาทราบ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงพระราชดำริ
เห็นชอบด้วย

ในเบื้องต้นนี้มา สภาเผยแผ่พาณิชย์ไค้เริ่มพิจารณาเรื่องนี้ โดยแต่งตั้ง
อนุกรรมการขึ้นศึกษาและเสนอความเห็นต่อสภา อนุกรรมการประกอบด้วย หม่อมเจ้า
ทองเชื้อธรรมชาติ อธิบดีกรมทะเบียนการค้า เป็นประธานอนุกรรมการ มหาอำมาตย์-
ตรี พระยาศาสตราศศิริลักษณ์ ผู้บัญชาการรถไฟหลวง หม่อมเจ้าวิมาทิตย์ รัพีพัฒน์
ผู้ช่วยปลัดทูลฉลองกระทรวงเกษตร ที่ปรึกษากระทรวงพระคลังมหาสมบัติและที่ปรึกษา
กระทรวงต่างประเทศ เป็นอนุกรรมการ คณะอนุกรรมการได้ประชุมพิจารณาเค้าโครง
การจัดตั้งสำนักงานกรมกร ของพระยาเพชรอินทราและไค้ทำบันทึกความเห็น เสนอ เสนอบคิ
กระทรวงพาณิชย์ ในลักษณะที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการนี้ โดยคณะอนุกรรมการไค้เหตุผล
ว่าไม่สามารถจะหากรกรมกรชาวไทยมาทำหน้าที่แทนชาวจีนไค้เพียงพอ เนื่องจากคนไทย

^{๒๒} กจช. ร.๗ พ.๑๓/๘ สำนักงานกรมกร รายงานเสนาบคิสภาที่
๒๖/๒๘๗๒ วันจันทร์ที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๒.

^{๒๓} สภาเผยแผ่พาณิชย์ตั้งขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
ใน พ.ศ. ๒๔๖๓ และคำเนนงานสืบมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
ใน พ.ศ. ๒๔๖๕ มีการร่างระเบียบใหม่ให้สภาเผยแผ่พาณิชย์เป็นสภาปรึกษาราชการใน
ทางพาณิชย์ ปฏิบัติงานในทางเผยแผ่และส่งเสริมผลผลิตของประเทศให้เพิ่มปริมาณมากขึ้น
สภานี้ประกอบด้วยกรมกรและที่ปรึกษาที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นโดยตำแหน่ง
โดยมีเสนาบคิกระทรวงพาณิชย์ดำรงตำแหน่งสภานายก ดูรายละเอียดใน กจช. ร.๗
พ.๗/๒ ระเบียบการของสภาเผยแผ่พาณิชย์และว่าด้วยตำแหน่งนายกและกรมกร.

ส่วนใหญ่ไม่นิยม เป็นกรรมกร แต่ยักอาชีพลีกรรมซึ่งเป็นเรื่องสำคัญของประเทศ การเอาคนจากส่วนนี้มา เป็นกรรมกร ก็อาจจะทำให้คนต่างค้ำว เข้ามาประกอบอาชีพทางกลีกรรมแทนที่ได้ ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาสำคัญยิ่งกว่าปัญหากรรมกรชาวจีน ค้วยเหฺกุนั้น คณะอนุกรรมกรจึงเห็นว่าจะต้องพิจารณาเรื่องนี้อย่างรอบคอบ และจะต้องทำสถิติเกี่ยวกับการจ้างกรรมกรตลอดจนศึกษาสภาพแรงงานโดยละเอียด รวมทั้งออกพระราชบัญญัติโรงงาน (Factory Act) เสียก่อน นอกจากนี้คณะอนุกรรมกรยังเสนอให้แก้ปัญหโดยการควบคุมการเข้าเมืองของคนต่างค้ำวอย่างเข้มงวดมากขึ้น ๒๕

ค้วยเหฺกุนั้น เมื่อเรื่องนี้กลับเข้าสู่การพิจารณาของเสนาบดีสภา ที่ประชุมนั้นจึงมีมติให้พักเรื่องการตั้งสำนักงานกรรมกรไว้ก่อนจนกว่าจะร่างพระราชบัญญัติโรงงาน และแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติคนเข้าเมืองแล้วเสร็จ ๒๖ อย่างไรก็ตาม หนึ่งปีหลังจากนั้นก็มิได้มีการร่างพระราชบัญญัติโรงงานแต่อย่างใด เมื่อทรงมีพระบรมราชโองการให้เร่งเรื่องนี้ไปยังสภาเผยแผ่พาณิชย์ กรมพระกำแพงเพชรฯ สภานายก ก็ได้ทำหนังสือกราบบังคมทูลชี้แจงมาว่า ในเวลานั้นฐานะการเงินของประเทศกำลังฝืดเคือง ถ้าประกาศใช้พระราชบัญญัติโรงงาน ก็จะทำให้รัฐบาลต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายอีกไม่น้อย ค้วยเหฺกุนั้นสภาเผยแผ่พาณิชย์จึงเห็นพ้องกับความเห็นของ นายสตีเวนส์ ที่ปรึกษากระทรวงต่างประเทศ ว่าควรจะระงับการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ไว้ชั่วคราว ๒๗

๒๕ กจช. ร.๗ กระทรวงเกษตราธิการ แฟ้ม ๑๓/๑๓๕ บันทึกความเห็นของอนุกรรมกรพิจารณาโครงการจัดตั้งสำนักงานกรรมกร.

๒๕ เรื่องเดียวกัน หนังสือกรมพระกำแพงเพชร สภานายกสภาเผยแผ่พาณิชย์ ที่ ส.๓๒/๗๓ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๔๗๓.

๒๖ เรื่องเดียวกัน รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ที่ ๘/๒๔๗๓ วันที่ ๘ มิถุนายน ๒๔๗๓.

๒๗ เรื่องเดียวกัน หนังสือกรมพระกำแพงเพชร ที่ ส.๒๕๔/๗๔ ลงวันที่ ๒๒ กันยายน ๒๔๗๔ ถึงเจ้าพระยามหิธร.

จากการที่รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีนโยบายเกี่ยวกับ
กรรมกรจนเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์ อาจจะวิเคราะห์ได้ว่า นอกเหนือจากการที่ต้องแก้
ปัญหาเศรษฐกิจปลายรัชสมัยอันเป็นปัญหาสำคัญยิ่งยวดแล้ว รัฐบาลยังไม่เห็นความ
จำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหากรรมกรซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่รัฐบาลเห็นว่า
กรรมกรยังไม่มีพลังที่จะทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพียงพอ และฝ่ายเจ้าของ
โรงงานก็ได้ทำการกวาดล้างตรวจตราพฤติกรรมของกรรมกรของตนอยู่แล้ว^{๒๔}

๒.๔ การติดต่อกับชาวสวาทกับต่างประเทศในเรื่องความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์

นอกจากความพยายามที่จะยับยั้งการแผ่ขยายแนวความคิดคอมมิวนิสต์ด้วย
มาตรการต่าง ๆ ได้แก่ การจับกุมผู้ซึ่งมีการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดนี้มาดำเนินคดี
หรือเนรเทศออกนอกประเทศดังได้กล่าวมาแล้ว รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้า
ยังใช้วิธีการติดต่อกับต่างประเทศเพื่อรับทราบข่าวการเคลื่อนไหวของหน่วยงานคอมมิวนิสต์
ภายนอกประเทศ ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการดำเนินงานของคอมมิวนิสต์ภายในไทย โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในการส่งตัวแทนเข้ามาเผยแพร่ลัทธิตามอุดมการณ์ของคอมมิวนิสต์ซึ่งมุ่งที่จะก่อให้เกิด
การปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก ด้วยเหตุนี้การติดต่อกับชาวสวาทและการให้ความ
ร่วมมือในการปราบปรามระหว่างไทยกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งถูกคุกคามจากภัยของลัทธิ
คอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน จึงเป็นผลประโยชน์ร่วมของทั้งสองฝ่าย ประเทศที่ติดต่อกับไทย
ในลักษณะนี้ได้แก่มหาอำนาจตะวันตกซึ่งมีอาณาบริเวณอยู่ใกล้เคียงกับไทย มีความจำเป็นที่
จะต้องแลกเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับการติดต่อกับประสานงานและการลักลอบเดินทางข้าม
พรมแดนของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ตลอดจนการส่งตัวผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ระหว่างประเทศ
เพื่อให้การปราบปรามเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

^{๒๔} ดูพระวิจารณ์ของกรมพระนครสวรรค์วรพินิตเกี่ยวกับสถานะของกรรมกร
ในโอกาสทูลเกล้าฯ ถวายเอกสารคอมมิวนิสต์ เรื่องการบริจาคช่วยเหลือกรรมกร
กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ รายงานเรื่องเงินกู้ความไม่เรียบร้อย.

ประเทศที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการติดตามพฤติกรรมของผู้นิยมแนวความคิดคอมมิวนิสต์อย่างแข็งขัน ได้แก่ ประเทศอังกฤษ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะปราบปรามการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ในเมืองอาณานิคม คือ สเตรท เซตเทิลเมนต์ (Straits Settlements)^{๖๕} เช่นเดียวกัน ในคราวที่ปรากฏว่ามีคนไทยในอังกฤษและฝรั่งเศส เข้าร่วมกิจกรรมของคอมมิวนิสต์ กรมหมื่นเทววงศ์วโรปathy เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศก็ได้ขอความร่วมมือจากรัฐบาลอังกฤษเพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคลเหล่านั้น และฝ่ายอังกฤษก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แม้ว่า จะไม่สามารถพบหลักฐานแน่ชัดว่ามีคนไทยในต่างประเทศฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์หรือไม่^{๗๐}

นอกจากนี้ ฝ่ายอังกฤษยังให้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ในการสืบค้นบุคคลซึ่งเป็นหัวหน้าสำคัญของพรรคคอมมิวนิสต์ในไทย ดังจะเห็นได้จากกรณีที่กรมพระนครสวรรค์วรพินิตทรงแถลงในที่ประชุมอภิรัฐมนตรีสภา เกี่ยวกับการสืบหาเบาะแสของหัวหน้าดำเนิน การของฝ่ายคอมมิวนิสต์ว่า ได้ทรงคิดต่อขอความร่วมมือจากสถานทูตอังกฤษอยู่แล้ว^{๗๑} และในเวลาต่อมา เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถจับกุมนายโจว แซงซัน หรือเลี้ยวอาโหวง ซึ่งมีรูปร่างลักษณะตรงกับรูปถ่ายที่เจ้าหน้าที่อังกฤษส่งมาว่า เป็นผู้ได้รับแต่งตั้งจากพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยให้เข้ามาเป็นหัวหน้าดำเนินงานในประเทศไทย^{๗๒} อนึ่ง ในการเตรียมการปรับปรุงการศึกษาในคอนปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ก็ปรากฏตามคำกราบบังคมทูลของเสนาบดีกระทรวงธรรมการว่า ทางเจ้าหน้าที่อังกฤษที่ สเตรท เซตเทิลเมนต์ ได้ส่งบัญชีแบบเรียนของโรงเรียนจีนที่ตรวจสอบแล้วมาให้ เพื่อรัฐบาลไทย

^{๖๕} ได้แก่ ปีนัง มะละกา สิงคโปร์ ซึ่งเป็นอาณานิคมแห่งแรกของอังกฤษในแหลมมาลากา.

^{๗๐} Great Britain Foreign Office, F. 4058/2987/40, March 23, 1927, Waterlow to Chamberlain.

^{๗๑} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๓๐/๒๔๗๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๔๗๒.

^{๗๒} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑๒ หนังสือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ที่ ๖๔๘/๑๕๒๕๕ ลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๔๗๓ ถึงเจ้าพระยามหิธร ราชเลขาธิการ.

จะได้อนุโลมใช้ค่านั้น เป็นการแก้ปัญหาการเผยแพร่ลัทธิการเมืองอันเป็นภัยแก่การปกครองในโรงเรียนจีนไต้หวัน^{๗๓}

ประเทศซึ่งคิดต่อส่งข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์มาให้รัฐบาลไทยอยู่เนือง ๆ อีกประเทศหนึ่งได้แก่ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งจะให้ข่าวเกี่ยวกับการลักลอบเข้าเมืองของชาวญวนซึ่งฝรั่งเศสอ้างว่าเป็นพวกคอมมิวนิสต์ และเมื่อเจ้าหน้าที่ไทยจับกุมตัวบุคคลเหล่านี้ได้ ฝ่ายฝรั่งเศสก็มักจะขอตัวไปดำเนินคดีในประเทศเวียตนามซึ่งเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ปัญหาเรื่องนี้ก่อให้เกิดความยุ่งยากใจแก่รัฐบาลไทยในการพิจารณาขอผู้ต้องหาชาวญวนซึ่งฝ่ายไทยยังไม่แน่ใจว่าเป็นผู้ผิดก่อกบฏคอมมิวนิสต์ หรือเพียงแต่อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวเพื่ออิสรภาพดินแดนจากฝรั่งเศสเท่านั้น^{๗๔}

สำหรับประเทศอื่น ๆ ซึ่งได้ให้ข่าวสารเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์เท่าที่ปรากฏในหลักฐานของทางราชการ ได้แก่ ประเทศฮอลันดา ในปลาย พ.ศ. ๒๔๖๕ รัฐบาลฮอลันดา ได้มอบรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมของคอมมิวนิสต์ในอินโดนีเซียซึ่งเป็นอาณานิคมของตนเรื่อง "The Activities of the Indonesian Communist Party" ในรายงานฉบับนี้ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า ตัน มะละกา (Tan Malaka) คอมมิวนิสต์คนสำคัญของอินโดนีเซีย ได้รับมอบหมายจากคอมินเทิร์นให้เข้ามาจัดการส่งเสริมกิจกรรมของคอมมิวนิสต์ในไทยด้วย^{๗๕} นอกจากนี้จากเอกสารส่วนพระองค์ของกรมพระดำรงราชานุภาพ อภิรัฐมนตรี ปรากฏเอกสารภาษาอังกฤษเกี่ยวกับการก่อการร้ายของ

^{๗๓} กจช. ร.๗ แฟ้ม ๔๔ หมายเลข ๑๔/๘๔ รายงานการประชุมเสนาบดีสภาที่ ๑๐/๒๔๗๕ วันจันทร์ที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๔๗๕.

^{๗๔} จะได้อีกโดยละเอียดอีกครั้ง ในเรื่องนโยบายเกี่ยวกับญวนคอมมิวนิสต์.

^{๗๕} กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๖๑ บอลเชวิคตอนฮอลันดา

คอมมิวนิสต์ในสยาม (Communist intrigues in Siam) โดยมีลายพระหัตถ์
ของกรมพระกำแพงราชานุภาพเขียนไว้ว่า เป็นเอกสารที่กรมพระนครสวรรค์วรพินิต
ทรงได้มาจากทูตเยอรมัน^{๗๖} ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไทยและเยอรมันได้ติดคอ
แลงเปลี่ยนข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน

นอกจากการติดต่อกับประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวมาข้างต้นแล้ว ในระยะ
ปลาย พ.ศ. ๒๔๖๕ ถึง พ.ศ. ๒๔๗๔ สมาคมนานาชาติต่อสู้พวกบอลเชวิค (The
International Entente Against the Third International)

ซึ่งเป็นสำนักงานเอกชน ตั้งอยู่ที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิทเซอร์แลนด์ ได้ส่งบันทึกวิธีการ
ปราบปรามพวกบอลเชวิคตลอดจนความทารุณของพรรคคนนั้นมาให้รัฐบาลไทยหลายครั้ง
หลายคราวในระยะแรกที่ได้รับข่าวสารจากสมาคมนี้ คือในช่วงปลาย พ.ศ. ๒๔๖๕ -
๒๔๗๐ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชวินิจฉัยว่าเป็นเอกสารที่น่าสนใจ
และโปรดเกล้าฯ ให้กรมพระนครสวรรค์วรพินิตถวายพระคำไว้ในฐานะอภิรัฐมนตรีว่าควร
ตอบหรือไม่^{๗๗} ซึ่งเจ้านายพระองค์นั้นได้กราบบังคมทูลว่าสมควรตอบ เพื่อ "...
ทางสมาคมจะได้ทราบว่าเรากวดยุติธรรมมีกระวังเรื่องนี้เป็นเกียรติยศแก่รัฐบาล ..."^{๗๘}
กรมพระนครสวรรค์วรพินิต ยังได้กราบบังคมทูลต่อไปว่า ข้อความที่ควรจะตอบก็คือ^{๗๙}

^{๗๖} เรื่องเดียวกัน ในเอกสารฉบับนั้นบอกว่ามีคนไทยเป็นคอมมิวนิสต์อยู่ใน
มาร์แชลล์ และบอกว่ารัสเซียอยากได้ไทยไว้ภายใต้อิทธิพลเพราะรู้ว่าสูญเสียด่าน
ในจีน

^{๗๗} กจช. ร.๗ ศ.๑๓/๑ นายไอแบร์ต นายกสมาคมต่อสู้พวกบอลเชวิคส่ง
บันทึกวิธีปราบปรามพวกบอลเชวิคมาให้

^{๗๘} เรื่องเดียวกัน หนังสือกราบบังคมทูลของสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนคร-
สวรรค์วรพินิต ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๔๗๐.

^{๗๙} เรื่องเดียวกัน.

ประการแรก รัฐบาลสยามได้ระงับการเผยแพร่ลัทธิบอลเชวิคอย่างกวาดขัน
เมื่อบุคคลใดที่เป็นคนต่างด้าว เช่น ชาวจีน เป็นต้น พยายามเผยแพร่ส่งเสริมการ
กักมิดัง หากเห็นว่าอิงกับหลักการบอลเชวิสม์ รัฐบาลก็ได้เนรเทศออกไป

ประการที่สอง รัฐบาลกำลังดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติลักษณะ
ต่าง ๆ เพื่อที่ห้ามปรามการเผยแพร่ลัทธิบอลเชวิสม์ และเพื่อที่จะให้การเผยแพร่ลัทธินั้น
เป็นความทางอาญา

ประการที่สาม รัฐบาลสยามยังมีได้รับรอง และยังไม่มีส่วนทางไมตรี
หรือทางเศรษฐกิจกับโซเวียตเซีย และไม่คิดจะก่อให้เกิดสัมพันธไมตรีขึ้น

ประการสุดท้าย ในการปราบปรามและห้ามการเผยแพร่ลัทธิบอลเชวิสม์
รัฐบาลสยามได้ร่วมมือเห็นถึงกันกับรัฐบาลแห่งประเทศใกล้เคียง

กรมราชเลขาธิการได้ร่างหนังสือตอบตามนัยดังกล่าวนี้ และกราบบังคมทูล
เสนอความเห็นว่าการให้กระทรวงต่างประเทศซึ่งเป็นเจ้าของเรื่องเป็นผู้ตอบ ทรง
พระราชดำริเห็นชอบด้วย^{๕๐} แต่ปรากฏว่าเมื่อเรื่องถึงกระทรวงต่างประเทศ กรมหมื่น
เทววงศ์โรทัย เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศกลับทำหนังสือกราบบังคมทูลคัดค้านการ
ตอบตามร่างนั้นโดยทรงอ้างว่าได้ปรึกษากับนายสตีเวนส์ ที่ปรึกษากระทรวงต่างประเทศ
แล้ว เห็นพ้องกันว่าไม่สมควรที่จะชี้แจงนโยบายและการดำเนินงานเกี่ยวกับการปราบ
ปรามคอมมิวนิสต์แก่สมาคมเอกชนซึ่งไม่ปรากฏว่ามีหลักฐาน เช่นไร มีรัฐบาลใดเกี่ยวข้อง
หรือไม่ ทางสมาคมอาจจะนำคำตอบจากรัฐบาลไทยไปโฆษณาเผยแพร่ทำให้เกิดความ
ยุ่งยาก เพราะเท่ากับเป็นการประกาศความเป็นปรปักษ์ต่อประเทศโซเวียตเซียอย่าง
ชัดแจ้ง ซึ่งจะทำให้เปลี่ยนแปลงได้ยากในภายภาคหน้า นอกจากนี้การที่ในร่างคำตอบ
นั้นมีข้อความพาดพิงถึงพรรคกักมิดังของประเทศจีน ก็อาจจะทำให้เกิดความเข้าใจผิด
ว่ารัฐบาลไทยได้ปฏิบัติการเป็นปรปักษ์ต่อพรรคนั้นซึ่งเป็นที่ทราบกันว่ามีอุดมการณ์นิยม
เท่านั้นมิใช่คอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุนี้ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศจึงเห็นว่าควรคิดต่อไป
ในลักษณะตอบรับเอกสารเท่านั้น และควรให้สถานทูตไทยในกรุงปารีสสืบดูฐานะของ

^{๕๐} เรื่องเดียวกัน พระราชกระแส ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๔๗๐.

สมาคมแห่งนี้^{๕๑} พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงมีพระราชดำริเห็นชอบด้วย^{๕๒}

โดยนัยดังกล่าวนี้ แม้ว่าในเวลาต่อมาทางสมาคมต่อสู้บอลเชวิคจะได้ส่งเอกสารเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาให้รัฐบาลไทยอยู่เนือง ๆ ฝ่ายไทยก็เพียงแต่ตอบรับเอกสารเท่านั้นโดยมิได้แสดงท่าทีในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ให้ทางสมาคมทราบแต่ประการใด ใน พ.ศ. ๒๔๗๒ เมื่อเสนาบดีกระทรวงต่างประเทศทำหนังสือกราบบังคมทูลถวายรายงานเกี่ยวกับการสืบสวนฐานะของสมาคมต่อสู้บอลเชวิค^{๕๓} ก็ได้ทรงยืนยันพระดำริเดิมอีกครั้งหนึ่งว่ายังไม่เป็นการสมควรที่รัฐบาลจะติดต่อกับสมาคมนี้ เพราะ "... ในเรื่องการป้องกันบอลเชวิคนี้รัฐบาลก็ได้จัดการอยู่แล้วโดยกวดขัน แลประสงค์จะทำการเงี้ยบ ๆ มิให้เป็นการเอิกเกริก ..."^{๕๔} จากเอกสารเกี่ยวกับการติดต่อกับสมาคมต่อสู้บอลเชวิคดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่ามีข้อที่น่าสังเกตุบางประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก จากการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ทรงปรึกษามสมเด็จพระนเรศวรคร่ำครวญว่าควร จะตอบสมาคมต่อสู้บอลเชวิค หรือไม่ เพียงใด ย่อมแสดงถึงความไว้วางพระราชหฤทัยในเจ้านายพระองค์นั้น แม้ว่าในขณะนั้น (พ.ศ. ๒๔๗๐) จะมิได้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทยซึ่งรับผิดชอบในค่านปราบปราม

^{๕๑} เรื่องเดียวกัน หนังสือกราบบังคมทูลของพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ ที่ ๑๓๒/๑๐๔๖๕ ลงวันที่ ๕ กันยายน ๒๔๗๐.

^{๕๒} เรื่องเดียวกัน พระราชกระแส ลงวันที่ ๗ กันยายน ๒๔๗๐.

^{๕๓} สถานทูตไทยในกรุงปารีส สืบทราบฐานะของสมาคมต่อสู้บอลเชวิคว่าเป็นสมาคมเอกชนที่มีฐานะมั่นคง มีชื่อเสียง ต้องการให้รัฐบาลทั่วโลกรับรองเช่นเดียวกับองค์การกาชาดสากล สมาคมนี้มีศูนย์กลางสำหรับตะวันออกไกลอยู่ที่เซี่ยงไฮ้และต้องการชักจูงให้รัฐบาลไทยจัดตั้งสมาคมต่อสู้บอลเชวิคในไทย เพื่อติดต่oprสานงานกับสมาคมที่เซี่ยงไฮ้.

^{๕๔} เรื่องเดียวกัน หนังสือพระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศ ที่ ก.๗๕/๔๗๑๑

คอมมิวนิสต์โดยตรง^{๕๕} และจากหนังสือกราบบังคมทูลของกรมพระนครสวรรค์ศักดิ์แสดงให้เห็นว่าพระองค์ทรงเฝ้าพระทัยใส่ในงานด้านนี้ เป็นอย่างยิ่ง

ประการต่อมา จากร่างหนังสือตอบสมาคมต่อสู้บอลเชวิค ได้แสดงถึงนโยบายเกี่ยวกับการปราบปรามคอมมิวนิสต์ของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในมาตรการต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วและแสดงถึงความตื่นตัวของรัฐบาลในอันที่จะปราบปรามคอมมิวนิสต์มากกว่าในระยะที่ผ่านมา

ประการสุดท้าย เมื่อเปรียบเทียบพระดำริของกรมพระนครสวรรค์ศักดิ์ซึ่งในขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งอภิรัฐมนตรีและเสนาบดีกระทรวงกลาโหม กับ พระดำริของพระเจ้าไตรทศประพันธ์ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศในเรื่องการติดต่อกับสมาคมต่อสู้บอลเชวิค จะเห็นได้ว่า ในขณะที่กรมพระนครสวรรค์ศักดิ์ทรงมีพระดำริตามแบบของทหาร กล่าวคือ ทรงเสนอให้ติดต่อกับสมาคมต่อสู้บอลเชวิคโดยเปิดเผย เพื่อผลประโยชน์ในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์กลับทรงพระดำริตามแบบนักการทูตว่ารัฐบาลควรระมัดระวังท่าทีในการติดต่อกับสมาคมนี้ เพื่อมิให้เกิดผลเสียในภายหน้า

๒.๕ นโยบายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของชาวจีนในประเทศไทย

ปัญหาสำคัญประการหนึ่งของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในการดำเนินการปราบปรามการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดคอมมิวนิสต์ ได้แก่การวางนโยบายเกี่ยวกับกิจกรรมของขบวนการกู้ชาติเวียดนามซึ่งจัดตั้งขึ้นในหมู่ชาวจีนอพยพ ทั้งนี้ เพราะนอกจากจะยึดถืออุดมการณ์ชาตินิยมต้องการกู้อิสรภาพคืนจากฝรั่งเศสแล้ว ชาวจีนเหล่านั้นส่วนใหญ่นิยมแนวความคิดคอมมิวนิสต์อีกด้วย ทำให้รัฐบาลไทยอยู่ในภาวะลำบากที่จะตัดสินใจปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งต่อกลุ่มบุคคลเหล่านั้น เมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวนี้ในฐานะขบวนการชาตินิยมแล้ว ก็เป็นธรรมดาที่ชาวไทยซึ่งมีความ

^{๕๕} สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระนครสวรรค์วรพินิตฯ ทรงดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๗๑ คู่ตารางที่ ๒ บทที่ ๒

ภาคภูมิใจที่เป็นชาติเดียวในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่สามารถรักษาเอกราชไว้ได้ จะ
 เข้าใจและเห็นใจชาติเอเชียอื่น ๆ ที่ต้องการพ้นจากการปกครองของมหาอำนาจตะวันตก
 แต่ในขณะเดียวกันการที่ขบวนการชาตินิยมของเวียคนามซึ่งเข้ามาเคลื่อนไหวทางการเมือง
 ในไทยมีแนวโน้มว่านิยมอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ก็ทำให้รัฐบาลไทยไม่แน่ใจว่าถ้าขบวนการนี้
 ประสบความสำเร็จจะเพิ่มการคุกคามของคอมมิวนิสต์ต่อระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และ
 สังคม แบบเดิมของไทยหรือไม่ ยิ่งกว่านั้นรัฐบาลไทยยังต้องพยายามหลีกเลี่ยงการดำเนิน
 การใด ๆ ที่จะทำให้กระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีอันดีกับประเทศฝรั่งเศส ด้วยเหตุนี้จึง
 เป็นการยากที่จะกำหนดนโยบายค่าเงินการค้าของผู้ต้องหาชาวญวนโดยไม่ให้ชักคอหัดกัมพูชาธรรม
 ที่ว่าชาติในเอเชียเพียงเห็นอกเห็นใจกัน และในขณะเดียวกันก็ไม่ให้กลายเป็นการกระทำที่
 ส่งเสริมการแผ่ขยายของลัทธิคอมมิวนิสต์ รวมทั้งไม่ให้ฝรั่งเศสเข้าใจว่ารัฐบาลไทยมีส่วน
 สนับสนุนการดำเนินงานของขบวนการกู้ชาติเวียคนาม

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่มีหลักฐานแน่ชัดว่า ผู้ต้องหาชาวญวนคนใดเป็นคอมมิวนิสต์
 รัฐบาลไทยก็จะเนรเทศออกนอกราชอาณาจักร และมักจะเนรเทศกลับไปยังประเทศอินโดจีน
 ตามหลักการซึ่งให้เนรเทศกลับไปยังประเทศบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งสอดคล้องกับความ
 ประสงค์ของรัฐบาลฝรั่งเศสที่จะนำตัวผู้ต้องหาเหล่านี้ไปลงโทษในประเทศอินโดจีนเอง
 ด้วยเหตุนี้ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๓ เมื่อเจ้าหน้าที่จับกุมตัว นายปุนเสา (Saw)
 และนายห่องเอง (Ngun) ได้ พร้อมด้วยเอกสารเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ประกอบกับ
 หลักฐานที่ได้รับจากสถานทูตฝรั่งเศสว่าบุคคลทั้งสองเป็นบุคคลสำคัญของคณะคอมมิวนิสต์และ
 ได้เดินทางไปยังประเทศจีนเพื่อรับคำสั่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในประเทศไทยและประเทศ
 อินโดจีน^{๔๖} กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งเนรเทศผู้ต้องหาไปยังประเทศอินโดจีน ตาม

^{๔๖} กจข. ร.๗ ม.๒๑/๔ หนังสือพระยาไพศาลศิลปสาคร ปลัดทูลฉลอง
 มหาดไทย (สำเนา) ฉบับที่ ๑๒๑/๓๑๒๑ ลงวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๔๙๓.

คำขอร้องของรัฐบาลฝรั่งเศส^{๘๗} แม้ว่าหนังสือพิมพ์ของชาวพื้นเมืองในอินโดจีนจะโจมตี
ว่าเป็นการกระทำที่ผิดธรรมเนียมระหว่างประเทศ เพราะเป็นนักโทษทางการเมือง
ในฐานะคิถกบฏต่ออำนาจการปกครองของฝรั่งเศสสมควรจะได้รับความคุ้มกันจากประเทศ
ที่มาอาศัยลี้ภัย ในเรื่องนี้กรมพระนครสวรรค์ฯ เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยทรงแก้ว่า
ได้ทรงนึกถึงหลักการดังกล่าวแล้ว แต่ในกรณีของนายปุนเสาและนายห้วงเองนี้ มี
หลักฐานปรากฏชัดว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จึงส่งโทษเนรเทศกลับไปยังอินโดจีนตามข้อตกลง
ระหว่างรัฐบาลไทยกับฝรั่งเศสว่าจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปราบปรามคอมมิวนิสต์^{๘๘}

ประเด็นที่เป็นปัญหาในการตัดสินใจของรัฐบาลก็คือ ควรจะดำเนินการขึ้นไต่
กับผู้กระทำผิดชาวญวนที่ปรากฏหลักฐานว่าทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองในลักษณะของ
ขบวนการชาตินิยมมากกว่าจะทำการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น การจับกุมชาวญวน
จำนวน ๓๐ คน ที่ตำบลป่ามะคาบ อำเภอลำปาง จังหวัดพิจิตร กรมพระนครสวรรค์ฯ
ทรงมีพระดำริว่า วัตถุประสงค์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มบุคคลเหล่านี้
เป็นไปในลักษณะคิถกบฏต่ออำนาจการปกครองของฝรั่งเศสมากกว่าจะเป็นคอมมิวนิสต์
มีส่วนเกี่ยวข้องกับคอมมิวนิสต์บ้างก็เพียงในฐานะที่คณะคอมมิวนิสต์จีนได้เข้าไปเผยแพร่
ลัทธิบ้าง และเกี่ยวข้องกับชาวญวนบางคนที่ได้ไปศึกษาหลักการคอมมิวนิสต์ในเมืองจีน
บ้าง แต่ไม่ปรากฏว่าคิดการร้ายแต่อย่างหนึ่งอย่างใดต่อประเทศไทย ด้วยเหตุนี้จึง
ทรงวินิจฉัยว่าความผิดของกลุ่มบุคคลเหล่านี้จึงมีเพียงรวมตัวกันเป็นสมาคมลับอันผิด
กฎหมาย และอาจจะกระทำการเป็นภัยอันตรายต่อบุคคล แต่มิได้มีความผิดในข้อหา
เผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงควรลงอาญาเนรเทศออกนอกประเทศ ๑๐ คน ที่เหลือให้
ประกันทัณฑ์บนความประพฤติ^{๘๙}

^{๘๗} กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๗/๓๐๗ หนังสือกรมพระนครสวรรค์ฯ เสนาบดี
กระทรวงมหาดไทย (สำเนา) ฉบับที่ ๓๔๒/๔๕๗๖ ลงวันที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๔๗๓.

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน.

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน.

ในระหว่างที่กำลังพิจารณาเรื่องชาวญวนตั้งสมาคมลับนี้ กระทรวงต่างประเทศ ได้ทูลเกล้าถวายฎีกาของสมาคมทานไอ (Than Ai) (The Brotherhood of Amamite Emigrants) ซึ่งเป็นสมาคมชาวญวนอพยพในประเทศจีนและประเทศใกล้เคียงอื่น ๆ รวมทั้งประเทศไทย มีใจความสำคัญว่าสมาคมนี้ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่กลับถูกเจ้าหน้าที่ไทยจับส่งให้ฝรั่งเศสลงอาญาอย่างทารุณ ทั้งนี้เพราะฝรั่งเศสกล่าวหาว่าชาวญวนในประเทศไทยทุกคนทำการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งไม่เป็นความจริงแต่ประการใด จึงขอให้รัฐบาลไทยเพิกเฉยต่อข้อเรียกร้องของฝรั่งเศส ซึ่งกล่าวหาว่าอุดมการณ์นิยมของชาวญวนคืออุดมการณ์คอมมิวนิสต์ เพื่อที่จะกวาดล้างชาวญวนผู้รักชาติ และหวังว่าชาวญวนในไทยจะได้รับการป้องกันความปลอดภัยจากรัฐบาลไทย ๕๐

นอกจากฎีกาของสมาคมทานไอแล้ว กระแสประท้วงจากขบวนการชาตินิยมเวียดนามเกี่ยวกับการดำเนินงานเรื่องผู้ต้องหาชาวญวนของรัฐบาลไทยยังมาจากด้านอื่น ๆ อาทิเช่น หัวหน้าคณะญวนกบฏใช้นามว่า เจ้ากงเต (Prince Quong De) ได้ไปไต่ถามเรื่องการจับชาวญวน ณ สถานทูตไทยประจำกรุงโตเกียว ซึ่งในเรื่องนี้ทางกระทรวงต่างประเทศได้ตอบชี้แจงไปยังพระยาสุพรรณสมบัติ ทูตไทยประจำกรุงโตเกียว คำตอบของกระทรวงต่างประเทศโดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทยนี้ได้ยืนยันถึงนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับวิธีดำเนินการกับผู้ต้องหาชาวต่างด้าว ความว่า รัฐบาลจะไม่ส่งตัวคนต่างด้าวที่อพยพเข้ามาเพราะความผิดทางการเมืองในประเทศของตน (Political Refugee) แก่ประเทศใด ๆ ตามธรรมเนียมปฏิบัติของนานาประเทศ แต่ถ้าชาวต่างด้าวผู้ใดเป็นคนไม่พึงปรารถนา (undesirable) โดยเฉพาะพวกที่นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ รัฐบาลไทยย่อมเนรเทศผู้นั้นไปยังประเทศที่เป็นถิ่นเดิมของตน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงอ้างว่า

การเนรเทศชาวญวนไปยังอินโดจีนนั้นมีไว้ เป็นการส่งตัว (extradite) ให้แก่รัฐบาล
ฝรั่งเศส หากเป็นไปตามหลักการเนรเทศเท่านั้น ^{๕๑}

อนึ่ง ในเดือนธันวาคม ปีเดียวกันนี้ สมาคมชาวญวนที่เมืองกวางเจาชื่อ
สมาคมพลเมืองญวน เปลี่ยนแปลงประเพณีปกครอง ได้มีหนังสือมาขอร้องให้รัฐบาลไทยช่วย
เหลือและป้องกันภัยจากฝรั่งเศสในกรณีที่เข้ามาเคลื่อนไหวทางการเมือง รวมทั้งแสดง
ความสงสัยในกรณีที่ถูกต้องหาชาวญวนหลายคนถูกส่งข้ามแดนไปให้ฝรั่งเศส และในกรณี
ที่เจ้าหน้าที่ไทยได้คุมขังชาวญวน ๓๐ คนดังกล่าว ^{๕๒} ในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระ
ปกเกล้าฯ ทรงมีพระราชวินิจฉัยซึ่งสะท้อนถึงแนวพระราชดำริเกี่ยวกับขบวนการชาตินิยม
เวียดนามมีใจความว่า ขบวนการชาตินิยมของญวนต้องการขอความช่วยเหลือจากจีน
และถ้าประเทศจีนมีความสงบราบคาบแล้วก็อาจจะให้การสนับสนุนญวนเพื่อถือโอกาส
เข้าไปมีอิทธิพลในเวียดนาม แม้จะไม่ใช่อำนาจทางการเมืองก็อาจจะเป็นอำนาจ
ในทางเศรษฐกิจ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นก็เป็นอันตรายสำหรับไทย ซึ่งอาจจะต้องตกอยู่ใต้
อิทธิพลของจีนเช่นกัน ด้วยเหตุนี้จึงทรงพระราชดำริว่า ถ้าฝรั่งเศสยังปกครอง
ประเทศเวียดนามอยู่ก็เป็นภารกิจสำหรับประเทศไทย ดังนั้นในด้านหนึ่ง แม้ว่ากระทรวง
เห็นใจขบวนการกู้ชาติเวียดนาม แต่เมื่อคำนึงถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นแก่ประเทศไทย
จากอิทธิพลของจีนแล้ว ก็ทรงหวังว่าญวนจะไม่หลุดพ้นจากอำนาจฝรั่งเศสโดยง่ายนัก
เพราะฉะนั้นจึงทรงสรุปว่านโยบายเพื่อผลประโยชน์ของไทยก็คือไม่ให้อารักขาแก่พวก
กบฏญวนหรือช่วยเหลือญวนให้พ้นอำนาจฝรั่งเศส หรือมิฉะนั้นก็ต้องยอมอยู่ในข่ายอำนาจ
ของจีน ซึ่ง "...อาจเป็น policy [นโยบาย] ที่เราจะต้องจำใจดำเนินการตามก็
เป็นได้" ^{๕๓}

^{๕๑} กจช. ร.๗ ค.๑/๒๔ หนังสือกรมพระนครสวรรค์ฯ ที่ ๓๔๔/๒๖๒๒
ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๔๓๓ ถึง เจ้าพระยามหิธร.

^{๕๒} กจช. ร.๗ สบ.๒.๔๓/๒๐๓ สำเนาคำแปลหนังสือสมาคมญวนที่เมืองกวางเจา

^{๕๓} กจช. ร. สบ.๒.๔๓/๒๐๓ หนังสือเจ้าพระยามหิธร ลับที่ ๖๔/๕๔๒๕

ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๔๓๓ ถึงกรมพระยาคำรงราชานุภาพ.

จากพระราชวิจารณ์^{๕๔}แสดงให้เห็นว่า พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังไม่ทรงแน่พระทัยว่า ควรจะดำเนินนโยบายอย่างไรต่อขบวนการกู้ชาติเวียดนามซึ่งเข้ามาทำการเคลื่อนไหวทางการเมืองในไทย อย่างไรก็ตาม ในระยะหลังนี้มีแนวโน้มว่าจะทรงเลือกทางที่จะไม่สนับสนุนขบวนการนี้ เพื่อสกัดกั้นอิทธิพลทางการเมืองและเศรษฐกิจของจีนซึ่งอาจแผ่ขยายเข้ามาครอบงำไทยได้ แต่พระองค์ก็ไม่ทรงแน่พระทัยว่าจะทำได้สำเร็จหรือไม่ ด้วยเหตุนี้เมื่อมีแรงกดดันจากทางด้านฝรั่งเศสเรียกร้องให้รัฐบาลไทยส่งผู้ต้องหาชาวญวน ๓๐ คนดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประชุมปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ในอภิรัฐมนตรีสภาและเสนาบดีสภาหลายครั้งหลายครา^{๕๕} ในที่สุดมีมติในที่ประชุมเสนาบดีสภาเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๗๓ ว่า ในกรณีที่ฝรั่งเศสมีหลักฐานพอที่จะขอให้เนรเทศผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ชาวญวนรัฐบาลก็จงควรให้ แต่ถาฝรั่งเศสขอมาโดยไม่มีหลักฐานพอรัฐบาลก็ไม่สามารถจะปฏิบัติตามได้ อย่างไรก็ตามรัฐบาลจะไม่ยอมให้ขบวนการปฏิวัติมาอาศัยดินแดนของประเทศไทยเพื่อเป็นฐานปฏิบัติการต่อต้านประเทศใกล้เคียง เพราะฉะนั้นการดำเนินการในเรื่องนี้จะต้องยึดหลักให้ความเป็นธรรมแก่คนต่างชาติที่มาพึ่ง แต่ก็ต้องระวังไม่ให้กระทบกระเทือนถึงสัมพันธไมตรีกับฝรั่งเศส อนึ่ง โปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศชี้แจงให้สถานทูตฝรั่งเศสทราบในปัญหาเรื่องผู้ต้องหาญวนที่พิจิตรด้วย^{๕๕}

โดยนัยดังกล่าวนี้ เสนาบดีกระทรวงต่างประเทศจึงได้มีหนังสือชี้แจงแก่ทางฝรั่งเศสตามร่างซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตรวจแก้แล้ว มีใจความว่าผู้ต้องหาญวนที่จับได้ที่พิจิตรนั้นไม่ปรากฏหลักฐานว่าเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐบาลไทยจึงไม่

^{๕๔} กจข. ร.๗ ต.๑/๒๔ รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรีสภา ครั้งที่ ๒๔/๒๔๗๓ วันพุธที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๔๗๓, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ครั้งที่ ๒๓/๒๔๗๓ วันอังคารที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๗๓, รายงานการประชุมเสนาบดีสภา ครั้งที่ ๒๒/๒๔๗๓ วันจันทร์ที่ ๑ ธันวาคม ๒๔๗๓.

^{๕๕} เรื่องเดียวกัน.

สามารถส่งตัวไปให้ฝรั่งเศสได้ จึงจะใช้วิธีขับไล่ผู้ที่ เป็นหัวหน้าสำคัญออกนอกประเทศ โดยให้เลือกประเทศที่จะไปได้สำหรับที่เหลือให้ทำทัณฑ์บนความประพฤติไว้ เพราะฉะนั้น ถ้าทางฝรั่งเศสต้องการให้ส่งตัวให้ก็จะต้องหาหลักฐานมายืนยันว่าผู้ต้องหาเหล่านั้นมีความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน^{๕๖} อย่างไรก็ตามก็ ในขณะที่ กระทรวงต่างประเทศกำลังติดต่อกับสถานทูตฝรั่งเศสอยู่นั้น กระทรวงมหาดไทยก็ได้ขับไล่ผู้ต้องหารายนี้ ๑๕ คนไปประเทศจีน และอีก ๑๕ คนให้ทำทัณฑ์บนความประพฤติแล้วปล่อยตัวไป^{๕๗} ทางฝ่ายฝรั่งเศสจึงไม่พอใจอย่างมาก เมื่อปัญหาเรื่องนี้เข้าสู่ อภิรัฐมนตรีสภาเมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๓ จึงสรุปได้ว่าเป็นความเข้าใจผิดระหว่างกระทรวงต่างประเทศกับกระทรวงมหาดไทย กล่าวคือ กระทรวงต่างประเทศ เห็นว่าจะต้องตอบชี้แจงหลักการให้ทางฝรั่งเศสทราบก่อนเพื่อเปิดโอกาสให้หาหลักฐาน มาพิสูจน์ว่าผู้ต้องหาทำความผิดทางอาญา แต่กระทรวงมหาดไทยเข้าใจว่าควรจะดำเนินการกับผู้ต้องหาก่อนแล้วแจ้งให้ทางฝรั่งเศสทราบ ในที่สุด โปรดเกล้าฯให้กระทรวง ต่างประเทศมีหนังสือขอโทษทางฝรั่งเศสและชี้แจงให้ทราบว่า เป็นความเข้าใจผิด^{๕๘}

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ารัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ต้องประสบปัญหาหลายด้านในการวางนโยบายเกี่ยวกับการปฏิบัติการใด ๆ ต่อสมาชิก ของขบวนการกู้ชาติ เวียดนามที่จับกุมได้ เพราะในขณะเดียวกันก็ต้องระมัดระวังไม่ให้ กระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศฝรั่งเศสซึ่งต้องการผู้ต้องหาไปลงโทษในอินโดจีน

^{๕๖} เรื่องเดียวกัน หนังสือกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวง ต่างประเทศ ลับที่ ก.๔๐๐/๑๗๑๔๒ ลงวันที่ ๒ มกราคม ๒๔๗๓ ถึงราชทูตฝรั่งเศส ประจำประเทศไทย.

^{๕๗} เรื่องเดียวกัน.

^{๕๘} กจช. ร.๓ ต.๑/๒๔ รายงานการประชุมอภิรัฐมนตรี

ครั้งที่ ๓๒/๒๔๗๓ วันพุธที่ ๒๑ มกราคม ๒๔๗๓.

รัฐบาลไทยยังต้องระวังไม่ให้ฝ่ายขบวนการภูษาคี เวียดนามและชาวโลกเห็นว่าได้กระทำ การที่เกินกว่าเหตุและขาดมนุษยธรรมต่อการเคลื่อนไหว เพื่อผู้เอกราชของชาติในเอเชีย ค้วยกัน อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ต้องหาชาวญวนคนหนึ่งคนใดมี พฤติกรรมอันเป็นคอมมิวนิสต์ รัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวก็จะใช้ มาตรการส่งตัวให้รัฐบาลฝรั่งเศสในอินโดจีนลงโทษตามข้อตกลงเกี่ยวกับการร่วมมือ ปราปรามการเผยแผ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นการแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลมีเจตนารมณ์อัน แน่วแน่ที่จะยับยั้งการแผ่ขยายลัทธิดังกล่าวนี้ในประเทศไทย

๓. ผลจากปฏิกิริยาของรัฐบาลต่อการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์

จากการที่รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ดำเนินมาตรการ ต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วเพื่อปราบปรามการเผยแผ่ความคิดคอมมิวนิสต์นั้น เมื่อพิจารณา ถึงผลที่เกิดขึ้นในขณะนั้นก็ดูเหมือนว่ารัฐบาลจะประสบความสำเร็จในการยับยั้งการแผ่ขยาย ของแนวความคิดดังกล่าวในช่วงเวลาแห่งสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังจะเห็นได้จากการ ที่การเคลื่อนไหวของพรรคคอมมิวนิสต์มีผลกว้างหน้าน้อยกว่า สมชิกส่วนใหญ่เป็นบุคคล ต่างต่างได้แก่ชาวจีนและชาวญวน และแม้ว่าจากคำให้การของผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์จะ ปรากฏว่ามีคนไทยเข้าร่วมขบวนการในตอนปลายสมัยแต่ก็น่าจะมีจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น ในรายงานประจำปี พ.ศ. ๒๔๗๔ ของทูตอังกฤษปรากฏความตอนหนึ่งว่า จากเอกสาร หลายฉบับของฝ่ายคอมมิวนิสต์ซึ่งเจ้าหน้าที่อังกฤษในสิงคโปร์ยึดได้แสดงให้เห็นว่าพรรค คอมมิวนิสต์แห่งสยามได้รับผลกระทบกระเทือนจากการดำเนินการปราบปรามของ เจ้าหน้าที่รัฐบาลเป็นอย่างมาก สมชิกของพรรคถูกจับกุมเพื่อเนรเทศหรือดำเนินคดีตาม กฎหมายเป็นจำนวน ๑๐๐ กว่าคน คงเหลือสมชิกเพียง ๒๐๐ กว่าคน ทำให้ไม่สามารถ ขยายการดำเนินงานในรูปองค์การที่สมบูรณแบบให้กว้างขวางออกไปได้ การเคลื่อนไหว สำคัญ ๆ จึงมีเฉพาะในกรุงเทพฯ บ้านคง พิจิตร และนครราชสีมาเท่านั้น ๕๕

๕๕ Great Britain Foreign Office, F. 1708/1708/40, Confidential, "Annual Report for 1931", January 5, 1932, Dormer to John Simon.

การปราบปรามครั้งสำคัญของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งเป็นผลกระทบอย่างมากต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย การจับกุมตัว นายเลี้ยวอาโหวง หัวหน้าใหญ่และพรรคพวกอีก ๓๒ คนในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๓^{๑๐๐} ซึ่งในที่สุดนายเลี้ยวอาโหวงได้รับโทษจำคุก ๑๕ ปีและบุคคลอื่น ๆ ถูกเนรเทศออกนอกราชอาณาจักรดังกล่าวมาแล้ว นอกจากนี้ยังปรากฏหลักฐานที่ยึดได้จากฝ่ายคอมมิวนิสต์ว่า การจับกุมและลงโทษจำคุกผู้ต้องหาจีนคอมมิวนิสต์จำนวน ๒๒ คนในขณะทำการประชุม ณ โรงเรียนจีนเต็กในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ได้ก่อให้เกิดความชะงักงันต่อกิจการของฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างมาก เนื่องจากในจำนวนผู้ที่ถูกจับกุมในครั้งนั้นมีกรรมการกลางและกรรมการสาขาของพรรครวมอยู่ด้วย ได้แก่ กรรมการกลาง ๒ นาย เลขาธิการสาขาช่างไม้ ผู้จัดระเบียบสาขาช่างเย็บจักร เลขาธิการสาขาโรงขนมปัง หัวหน้ากองย่อยพิเศษแผนกค่าน้ำภาษีจักรพรรดิ หัวหน้ากองย่อยสาขาเครื่องจักร พนักงานสาขาช่างตัดผม พนักงานสาขางานโรงพิมพ์ กรรมการสาขาโรงเลื่อย ๕ คน และกรรมการแผนกคมนาคมของพรรค เป็นต้น^{๑๐๑} คณะกรรมการพิเศษในสยามจึงได้รายงานไปยัง คณะกรรมการชั่วคราวนอกประเทศว่า การดำเนินงานของฝ่ายปกครองในครั้งนี้นำให้ คณะพิเศษในสยามได้รับความเสียหายเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากกรรมการไม่ครบสมบูรณ์ และจากการที่กรรมการแผนกคมนาคมถูกจับกุมด้วยนั้น ก็ทำให้หน่วยงานระดับสูงและระดับต่ำไม่สามารถติดต่อกันได้ กิจกรรมทางการเมืองของพรรคคอมมิวนิสต์จึงต้องหยุดชะงักลงชั่วคราว^{๑๐๒}

อนึ่ง การตรวจค้นชาวต่างดาวก่อนอนุญาตให้เข้ามาในประเทศเพื่อป้องกันการลักลอบเข้ามาเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ ประกอบกับการทำลายใบปลิวที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์

^{๑๐๐} เรื่องเดียวกัน.

^{๑๐๑} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ หนังสือคณะกรรมการพิเศษในสยาม ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๒ ถึงกรรมการชั่วคราว.

^{๑๐๒} เรื่องเดียวกัน.

คิดประกาศเพื่อเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ ตลอดจนการคอยสอดส่องพฤติกรรมการณ์เคลื่อนไหวของฝ่ายคอมมิวนิสต์อย่างกวาดขันในระยะหลัง ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยประสบความลำบากในการดำเนินกิจกรรมมากขึ้น ผลที่ได้รับก็คือการขยายตัวของขบวนการนี้ในปลายสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นไปในอัตราที่ค่อนข้างแข็งแกร่งอย่างมาก

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโดยถ่วงแท้แล้ว จะเห็นได้ว่าการที่ขบวนการคอมมิวนิสต์ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ประสบความล้มเหลวในการที่จะจัดตั้งเป็นองค์การที่มั่นคงยังมีปัจจัยสำคัญอย่างอื่นนอกเหนือจากการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองดังกล่าวมาแล้ว ปัจจัยสำคัญ ๒ ประการนี้ได้แก่

ประการแรก คนไทยทั่วไปในขณะนั้นไม่ยอมรับอุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งขัดกับพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของไทยอย่างมากทั้งในด้านคำสอนทางพระพุทธศาสนาอันเป็นที่ยึดมั่นของคนไทย ซึ่งสอนให้บุคคลมีเสรีภาพในการดำรงชีวิต โดยถือว่า บุคคลจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเองทั้งในอดีตและปัจจุบัน นอกจากนี้ลัทธิคอมมิวนิสต์ยังขัดต่อขนบธรรมเนียมการเคารพนับถือผู้หลักผู้ใหญ่และผู้ปกครองหรือพื้นฐานทางลักษณะนิสัยของชาวไทยซึ่งถือสันนิโคษ เป็นปัจเจกชนรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ไม่ชอบอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยที่เข้มงวดเกินไปจนขาดความเป็นตัวของตัวเอง ในสังคมไทยไม่มีการรวมกลุ่มระหว่างชนชั้นอย่างเห็นได้ชัด ลักษณะทั้งหมดนี้แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงกับการเน้นการรวมตัวระหว่างชนชั้นเดียวกันและการขัดแย้งระหว่างชนชั้นต่างกัน คุณค่าทางวัตถุและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ตลอดจนระเบียบวินัยและการปฏิบัติทางการเมืองซึ่งเป็นหลักการสำคัญของลัทธิคอมมิวนิสต์^{๑๐๓} คุ้มเหตุนี้คนไทยในสมัย

^{๑๐๓} David A. Wilson, "Thailand and Marxism," in Frank A. Trayer (ed.), Marxism in S.E. Asia (2d ed, California : Stanford University Press, 1965), p. 60 - 62.

สมบูรณาญาสิทธิราชย์จึงไม่อาจรับแนวความคิดแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ไม่ว่าจะเป็นคน
 ส่วนใหญ่ที่ไร้การศึกษาซึ่งไม่มีความตื่นตัวทางการเมืองอยู่แล้ว หรือจะเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่
 หัวก้าวหน้าซึ่งได้รับการศึกษาแบบตะวันตกและเลื่อมใสในแนวความคิดแบบเสรีประชาธิปไตย
 ก็มีได้กาวเลยไปถึงขั้นที่จะยอมรับอุดมการณ์มาร์กซิสม์ ทั้งนี้ย่อมมีข้อยกเว้นสำหรับคนกลุ่มน้อย
 ดังที่ปรากฏออกมาในรูปแบบของการแสดงความคิดเห็นทางบทความหนังสือพิมพ์ตลอดจนคำ
 ให้การของผู้ต้องหาจนคอมมิวนิสต์ที่ว่า เริ่มมีคนไทยเข้าร่วมขบวนการคอมมิวนิสต์ในปลาย
 รัชสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งมีได้มีหลักฐานแน่ชัดพอที่จะระบุตัวลงไปได้

อนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในทวีปเอเชียบางประเทศซึ่งยอมรับแนว
 ความคิดมาร์กซิสม์ในอัตราสูงกว่าประเทศไทยอย่างมาก จะเห็นได้ว่ามีข้อแตกต่างประการ
 สำคัญที่ว่า ในขณะที่ประเทศไทยมิได้เผชิญกับปัญหาร้ายแรงที่ต้องแก้ไขด้วยวิธีการมาร์กซิสม์
 เช่นเดียวกับประเทศเหล่านั้น อาทิเช่น ในด้านความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจตะวันตก
 ประเทศไทยมิได้ตกอยู่ในฐานะประเทศอาณานิคมดังเช่นประเทศอื่น ๆ ในเอเชียตะวันออก
 เฉียงใต้ การติดต่อกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกจึงเป็นไปบนพื้นฐานทางการทูต ในขณะที่
 ที่ขบวนการชาตินิยมของประเทศเพื่อนบ้านมีแนวโน้มที่ใช้วิธีการ "ปลดแอก" จาก
 "ประเทศจักรวรรดินิยม" ซึ่งเข้ามา "กดขี่ขูดรีด" โดยการรวมกำลังกันต่อต้านอย่าง
 รุนแรงตามหลักการของแนวความคิดมาร์กซิสม์

ในด้านปัญหาความยากลำบากของ "ชนชั้นไร้ทรัพย์สิน" ได้แก่กรรมกร ชาวนา
 และพลทหาร ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญในการโฆษณาชวนเชื่อของขบวนการคอมมิวนิสต์
 ทั่วโลกนั้น สำหรับประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศจีนแล้วก็นับได้ว่า บุคคลเหล่านี
 นั้นยังไม่มีควมคับขันทางเศรษฐกิจมากพอที่จะรวมกำลังกันลุกฮือขึ้นต่อต้านชนชั้นปกครอง
 ตามวิธีการมาร์กซิสม์ ซึ่งดูเหมือนว่าฝ่ายขบวนการคอมมิวนิสต์ก็ตระหนักถึงความจริงข้อนี้
 ดังจะเห็นได้จากคำให้การของนายเปี้ยะโต ผู้ต้องหาจีนคอมมิวนิสต์ในปลาย พ.ศ. ๒๔๗๒
 มีความตอนหนึ่งว่า สภาพการของชนชั้นไร้ทรัพย์สินในเมืองไทยยังไม่ถึงขั้นที่จะรับแนว
 ความคิดคอมมิวนิสต์ดังเช่นในประเทศจีน ทั้งนี้เพราะในด้านความเป็นอยู่ของกรรมกร
 เมื่อเปรียบเทียบกับกรรมกรในประเทศจีนแล้ว กรรมกรในประเทศไทยมีความเป็นอยู่
 ดีกว่า ทั้งยังมีจำนวนน้อยกว่าและอยู่อย่างกระจัดกระจายมิได้รวมกำลังกันเหมือนกรรมกร

ในประเทศจีน ในค่านชวานานันปัญหาเรื่องที่ดินทำกินก็ยังไม่ชัดเจนมากนัก เพราะประเทศไทยในขณะนั้นมีเนื้อที่ที่ยังไม่ได้บุกเบิกอยู่ถึงสองในสามส่วน ไม่เหมือนกับประเทศจีนซึ่งชวานาไม่มีที่ดินทำกินนั้นนับจำนวนถึง ๓๕ เปอร์เซ็นต์ สำหรับความเป็นอยู่ของพลทหารไทยนั้นแม้ว่าจะไม่ดีเท่าพลทหารยุโรปและอเมริกาแต่ก็สุขสบายกว่าพลทหารในจีนอย่างมาก^{๑๐๔} ด้วยเหตุนี้เมื่อประกอบกับปัจจัยทางค่านพื้นฐานทางสังคมและการศึกษาแล้ว อุดมการณ์ตามแนวความคิดคอมมิวนิสต์จึงเป็นสิ่งแปลกใหม่และไม่เป็นที่ยอมรับของกรรมกร ชวานา และพลทหารไทยโดยทั่วไป

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งสยามจึงไม่ประสบผลสำเร็จในการเผยแพร่อุดมการณ์แก่ชาวไทยในขณะนั้น และจะเห็นได้ว่าแม้กระทั่งในหมู่ชาวจีนซึ่งมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยก็มีผู้ที่ฝักใฝ่ในลัทธิคอมมิวนิสต์น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่นิยมระบอบสาธารณรัฐของฝ่ายก๊กมินตั๋งและที่สำคัญที่สุดก็คือชาวจีนในประเทศไทยส่วนใหญ่จะมุ่งความสนใจทางการเมืองไปยังประเทศจีนมากกว่าการเมืองในประเทศไทย ทั้งนี้มีปัจจัยมาจากการที่ในสังคมไทยมีการผสมกลมกลืน (assimilate) ทำให้ชาวจีนส่วนใหญ่ไม่รู้สึกถูกกีดกันในการสร้างฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงไม่เกิดแรงผลักดันให้ก่อความวุ่นวายทางการเมืองมากนัก^{๑๐๕}

ความรู้สึกของคนทั่วไปที่ว่าแนวความคิดมาร์กซิสต์เป็นของต่างชาติและไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับสังคมไทย อาจสะท้อนให้เห็นจากการเสนอบทความในหน้าหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับพฤติกรรมอันโหดร้ายทารุณของขบวนการคอมมิวนิสต์ในต่างประเทศ รวมทั้งการเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการปราบปรามคอมมิวนิสต์อย่างเข้มงวด^{๑๐๖} หนังสือพิมพ์

^{๑๐๔} กจช. ร.๓ ม.๑๘/๑ ความเห็นของนายเปี้ยะโต ตามหนังสือกรมพระนครสวรรค์วรพินิต ที่ ๓๓๘/๑๒๕๑๑ ลงวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๔๗๒ ถึงเจ้าพระยามหิธร.

^{๑๐๕} David A. Wilson, *op.cit.*, p. 58.

^{๑๐๖} ดูตัวอย่างบทความประเภทนี้ใน บางกอกการเมือง ประจำวันที่ ๑๑ พฤษภาคม, ๓๐ มิถุนายน ๒๔๗๑, ศรีกรุง ประจำวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๔๗๑, เคลิเมนต์ ประจำวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๔๗๑.

บางกอกการเมือง ฉบับประจำวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๑ ได้เสนอบทความโจมตีลัทธิคอมมิวนิสต์มีความตอนหนึ่งว่า "... บัดนี้นานาประเทศทั้งปวงยิ่งรู้สึกอย่างถูกต้องมากขึ้นว่า ความยุ่งเหยิงทั้งปวงที่เกิดขึ้นภายในประเทศของคนโดยมากเนื่องจากความสนับสนุนរបเร้าของพวกคอมมิวนิสต์ที่ไม่มีความปรารถนาอย่างอื่นนอกจากเขย่าให้โลกทั้งมวลปั่นป่วน ..."^{๑๐๗} บทความนี้สรุปในตอนท้ายด้วยการคาดคะเนว่าลัทธิคอมมิวนิสต์ก็จะถึงจุดเสื่อมในไม่ช้านี้^{๑๐๘}

อนึ่ง เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาลในการยับยั้งการเผยแพร่แนวความคิดคอมมิวนิสต์ก็ดูเหมือนว่ารัฐบาลจะตระหนักดีว่าเป็นการยากที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์จะชักจูงให้ชาวไทยเลื่อมใสลัทธิของตน ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงมุ่งให้ความสนใจในด้านที่จะปราบปรามผู้ทำการเคลื่อนไหวตามแนวความคิดคอมมิวนิสต์ มากกว่าที่จะหาทางป้องกันไม่ให้มีเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนยอมรับการแก้ปัญหาความทุกข์ยากทางเศรษฐกิจด้วยวิธีการตามแนวความคิดนั้น จะเห็นได้ว่าในขณะที่รัฐบาลดำเนินมาตรการหลายประการเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ เช่น การเนรเทศ การออกกฎหมายลงโทษ การติดต่อประสานงานกับต่างประเทศ ดังที่ปรากฏในเอกสารทางราชการจำนวนหนึ่งของรัชสมัยนี้ ก็แทบจะไม่พบหลักฐานว่าองค์กรต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่ยับยั้งการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์จะได้พิจารณาถึงวิธีการป้องกันภัยจากคอมมิวนิสต์ด้วยการยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของราษฎรให้ดีขึ้น เพื่อที่บุคคลเหล่านี้จะไม่คล้อยตามคำโฆษณาชวนเชื่อของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการหยิบยกข้อบกพร่องที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์โจมตี เช่น ปัญหาที่กินทำการเก็บภาษีอากร และการใช้แรงงานกรรมกร มาพิจารณาแก้ไขอย่างจริงจัง ที่เป็นเช่นนี้ เพราะบุคคลสำคัญของรัฐบาลมีความเห็นสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งเพื่อฝัน ไม่อาจจะเป็นไปได้ในความเป็นจริง สภาพการของเมืองไทย

^{๑๐๗} บทความเรื่อง "ลัทธิคอมมิวนิสต์จวนพินาศแล้ว" ใน บางกอกการเมือง ประจำวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๔๗๑.

^{๑๐๘} เรื่องเดียวกัน.

ก็ยังไม่จำเป็นและไม่เหมาะที่จะนำลัทธิคอมมิวนิสต์มาใช้ ชาวไทยโดยทั่วไปก็ไม่ยอมรับ เพราะฉะนั้นรัฐบาลจึงเห็นว่าการยับยั้งการแผ่ขยายของลัทธินี้ในประการสำคัญก็คือปราบปรามชนต่างค้ำวที่เข้ามาเผยแพร่ลัทธิ ในส่วนของเป้าหมายในการปลุกระดม ได้แก่ กรรมกร ชาวนา และพลทหารนั้นรัฐบาลก็เพิ่งเล็งเฉพาะการสอคล้องไม่ให้กรรมกร ซึ่งประกอบด้วยชนต่างค้ำว เป็นส่วนใหญ่หันไปเลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งไ้กล่าวมาแล้ว แต่ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลมีนโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับชาวนาและพลทหาร ที่แสดงให้เห็นถึงความหวังวิตกว่าบุคคลสองกลุ่มนี้จะตก เป็นเครื่องมือของฝ่ายคอมมิวนิสต์

ประการที่สอง การที่พรรคคอมมิวนิสต์สยามมีข้อบกพร่องในการดำเนินงาน ในระยะเริ่มแรกก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ในด้านคุณภาพของสมาชิก ก็ปรากฏหลักฐานหลายแห่งว่ายังมีคุณภาพต่ำ ขาดประสบการณ์ และจำเป็นต้องฝึกหัดอีกมาก นอกจากนั้นสมาชิกยังมีข้อบกพร่องในเรื่องการรักษาความลับของคณะ เช่น การรับสมาชิกใหม่ในระยะแรกก็มีได้ระมัดระวังเท่าที่ควร เป็นเหตุให้ทางราชการสืบทราบการเคลื่อนไหวและจัดการปราบปรามได้ ๑๑๐

อนึ่ง จากหนังสือของพรรคคอมมิวนิสต์แถบทะเลใต้ถึงพรรคคอมมิวนิสต์ในสยามซึ่งทางการยึดได้ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ มีใจความตำหนิข้อผิดพลาดของพรรคคอมมิวนิสต์ในสยามหลายประการ อาทิเช่น การที่คณะกรรมการอำนวยการในสยามมอบให้เลขานุการทำหน้าที่รับผิดชอบทั้งหมด การที่พรรคไม่เอาใจใส่ต่อการชักนำชนชั้นต่ำ เช่น กรรมกร เข้าเป็นกำลังเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้ว่าสมาคมกรรมกรต่าง ๆ หมายกำลัง

๑๐๕ กจช. ร.๓ ค.๑/๒๔ คำแปลเอกสารที่ยึดได้จากผู้ต้องหาคอมมิวนิสต์ ชาวจีน มีใจความตอนหนึ่งว่าสมาชิกของคณะไม่มีคุณภาพเพียงพอ และ จากรายงาน พ.ศ. ๒๔๗๔ และ ๒๔๗๕ ของทูตอังกฤษก็มีความสอดคล้องกัน ดู Great Britain, Foreign Office, F 1558/1558/40, Confidential, January 25, 1933, Dormer to John Simon, "Annual Report" และ F 1708/1708/40, Confidential, January 5, 1932, Dormer to John Simon, "Annual Report".

๑๑๐ กจช. ร.๓ น.๑๘/๑ คำแปลหมายเลข ๑ แจงความครั้งที่ ๓๐ "ปัญหาเกี่ยวกับเวลาพื้น เป็นสมาชิกสำรอง"

กรรมกรเป็นหลักไม่ และสมาคมแต่งตั้งผู้แทนกรรมกรโดยไม่ให้กรรมกรคัดเลือก ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์แถบทะเลใต้เห็นว่า เป็นการจัดตั้งแบบ "โคมลอย"^{๑๑๑} สมาคมกรรมกรเหล่านี้ก็จัดตั้งขึ้นอย่างกระจัดกระจาย มิได้รวมกรรมกรที่มีอาชีพประเภทเดียวกันเข้าด้วยกันอย่างเป็นปึกแผ่น ทำให้ไม่สะดวกต่อการปกครองและชี้แจงงาน ยิ่งกว่านั้นพรรคคอมมิวนิสต์สยามยังมีความบกพร่องในการที่ดำเนินการต่อสู้ในเรื่องต่าง ๆ แทนกรรมกรเสียเอง ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์แถบทะเลใต้เห็นว่า จะทำให้กรรมกรเคยชินที่จะไม่ต่อสู้เรียกร้องความเป็นธรรมจากนายทุนด้วยตนเองทั้ง ๆ ที่สมาคมกรรมกรควรมีหน้าที่ชี้นำเท่านั้น การต่อสู้และก่อการจลาจลเป็นเรื่องของกรรมกรโดยตรง ด้วยเหตุนี้การจัดตั้งคณะกรรมการคัดค้านข้อพิพาทเป็นการถาวรเพื่อกำเนิงานแทนกรรมกรทั้งหมดนั้นเป็นการไม่สมควรอย่างยิ่ง และการตั้งคณะบรรเทาทุกข์เป็นอิสระของสมาคมกรรมกรแต่ละแห่งซึ่งที่เป็นอยู่ไม่ได้ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันก็ควรจะแก้ไขให้รวมกันเพื่อเป็นเครื่องชักจูงให้กรรมกรเข้าใจและเชื่อมั่นในการช่วยเหลือของสมาคมกรรมกร

ข้อบกพร่องประการสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์สยามถูกตักเตือนมา ก็คือการไม่ยึดมั่นในอุดมการณ์ของพรรคในบางประการ เช่น การตั้งร้านขายขนมปังแล้วแก่งแย่งผลกำไรกันทั้ง ๆ ที่วัตถุประสงค์เดิมของการตั้งร้านก็เพื่อจะขายในราคาถูกให้แก่กรรมกร นอกจากนี้ เหตุที่พรรคจะใช้เงินทุนไปในการขยายกิจการทางค่านกรรมกร กลับเอาไปฝากธนาคารเพื่อหากดอกเบี้ยและผลประโยชน์ที่จะทำรายงานเสนอคณะใหญ่โดยสม่าเสมอ เป็นต้น^{๑๑๒}

ความผิดพลาดประการสำคัญอีกประการหนึ่งในการดำเนินงานของฝ่ายคอมมิวนิสต์ ก็คือการใช้วิธีการอันแข็งกร้าว เช่น ออกใบปลิวแสดงความอาฆาตมาคร่ำยต่อสถาบันพระมหากษัตริย์อันเป็นที่เคารพเทิดทูนของชาวไทยซึ่งได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ ใช้วิธีการบังคับขู่เข็ญให้กรรมกรหยุดงานรวมทั้งออกใบปลิวขู่จะทำอันตรายผู้ที่ไม่เข้าร่วม

^{๑๑๑} กจช. ร.๓ ม.๑๘/๑ หนังสือคณะใหญ่แถบทะเลใต้ถึงคณะใหญ่ในสยาม ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ไม่ปรากฏปี.

^{๑๑๒} เรื่องเดียวกัน.

คณะ เป็นอาทิ การกระทำเช่นนี้ล้วนแต่ทำให้ เกิดปฏิกิริยาในทางตรงข้ามจากบุคคลที่ พรรคต้องการชักจูงให้ เลื่อมใสลัทธิคอมมิวนิสต์ ดังปรากฏว่าในบางครั้งกรรมกรกลับ เข้าสมทบกับเจ้าของโรงงานอุตสาหกรรมจับกุมผู้แทนของพรรค อนึ่ง ในค่านของราษฎร ชาวไทย เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์มีแนวโน้มที่จะ ใช้วิธีการรุนแรงอันไม่สอดคล้องกับคตินิยม ของไทย ประกอบกับใช้วิธีการโฆษณาชวนเชื่อ เป็นภาษาจีนหรือภาษาญวน เป็นส่วนมาก ก็ยิ่งทำให้ราษฎรไทยไม่สนใจในการ เคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ โดยเห็นว่าเป็นเพียง การก่อความวุ่นวายแก่บ้านเมือง โดยคนต่างค้ำวามากขึ้น

จากความผิดพลาดในการดำเนินงานของ พรรคคอมมิวนิสต์สยามในสมัย สมบูรณาญาสิทธิราชย์ดังกล่าวมาแล้ว ทำให้พรรคประสบความล้มเหลวในการ ขยายการ เคลื่อนไหวให้มีขอบเขตกว้างขวางขึ้น แม้แต่ในด้านกรรมกร ซึ่งปรากฏหลักฐานใน หลายแห่งว่าทางพรรคได้มุ่งความสนใจในการชักจูง เข้าร่วมคณะมากที่สุด จะเห็นได้ว่า กรรมกรยังไม่สามารถรวมกันได้เป็นปึกแผ่น ในรายงานการเรียไรเงินกรรมกรคณะ ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือการหยุดงานและผู้ที่ถูกเนรเทศออกนอกราชอาณาจักร ปรากฏว่า ได้เงินจำนวนน้อยอย่างผิดสังเกต ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากรรมกรได้ให้ความสนใจต่อ กิจกรรมของพรรคน้อยมาก นอกจากนี้จากการที่พรรคคอมมิวนิสต์บังคับให้กรรมกรทำงาน หยุดงานโดยปราศจากความสมัครใจก็ทำให้กรรมกรโอนเอียงมาเข้ากับฝ่ายเจ้าของ โรงงานจับกุมตัวแทนของพรรค ทำให้การเคลื่อนไหวของกรรมกรต้องประสบความ ล้มเหลว เมื่อประกอบกับการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจและการตรวจตราอย่าง

๑๑๓

ในรายงานของ "แผนกกองบันเทาทุกข์แห่งคนใหญ่ในสยาม" ประจำวัน ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๔๙๐ ปรากฏว่ากรรมกรอาชีพต่าง ๆ อาทิ โรงเลื่อย ค้าไม้ ก่อสร้าง ได้บริจาคเงินช่วยเหลือกรรมกรโรงเลื่อยจักรที่หยุดงานเป็นเงิน ๒๕๓.๖๓ บาท โดย สมาคมกรรมกรโรงเลื่อยบริจาคมากที่สุดเป็นเงิน ๑๓๔.๓๕ บาท กรรมกรก่อสร้างบริจาค ค่าที่สุดเป็นเงิน ๒๐๐ บาท ในรายการบริจาคช่วยเหลือผู้แทนที่ถูกเนรเทศเป็นเงิน ๓๗.๓๕บาท คณะกรรมกรเย็บเสื้อผ้าบริจาคสูงสุด ๑๑.๓๕ บาท คณะกรรมกรเครื่องจักรบริจาคต่ำสุด ๑.๐๐ บาท กุ กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ แจงความพิเศษของแผนกกองบันเทาทุกข์แห่งคนใหญ่ ในสยาม.

เข้มงวดของเจ้าของหรือผู้จัดการเพื่อกันบุคคลที่จะเข้ามาเผยแพร่แนวความคิดทางการเมืองอันจะก่อความวุ่นวายขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์จึงไม่สามารถแผ่ขยายลัทธิได้อย่างเต็มที่ แม้ในหมู่กรรมกรซึ่งประกอบด้วยชาวจีนเป็นส่วนใหญ่และเป็นเป้าหมายสำคัญที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์มุ่งความสนใจในระยะแรกของการดำเนินงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญอันเป็นสาเหตุของความล้มเหลวของพรรคคอมมิวนิสต์สยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ นอกเหนือจากการปราบปรามของฝ่ายรัฐบาลก็คือ ประการแรก คนไทยโดยทั่วไปยังไม่ยอมรับและไม่เห็นความจำเป็นของการรับหลักการตามแนวความคิดคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสิ่งใหม่และขัดกับคตินิยมของสังคมไทยมาใช่และ ประการที่สอง พรรคคอมมิวนิสต์สยามมีความบกพร่องในการดำเนินงานในระยะแรกเป็นอย่างมาก อนึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้ว อาจกล่าวได้ว่าปัจจัยสองประการนี้มีความสำคัญต่อการขยายตัวของขบวนการคอมมิวนิสต์มากกว่าวิธีการปราบปรามตามนโยบายของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ เจ้าอยู่หัว ดังเห็นได้ว่า พรรคคอมมิวนิสต์สยามตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์จนถึงสมัยประชาธิปไตยได้พยายามปรับเงื่อนไขทั้งสองประการนี้ให้เข้ากับความต้องการของฝ่ายตน กล่าวคือ ในเวลาต่อ ๆ มา เมื่อปัญหาทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดความยากลำบากแก่ชนชั้นกรรมาชีพและชาวไร่ชาวนามากขึ้น พรรคคอมมิวนิสต์ก็พยายามโฆษณาชวนเชื่อเน้นในปัญหาเรื่องนี้ ทำให้ประชาชนผู้ทุกข์ยากจำนวนมากขึ้น เห็นคล้อยตามวิธีการแก้ไขตามอุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ในขณะที่เดียวกันพรรคคอมมิวนิสต์ก็ได้พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของฝ่ายตนตลอดเวลา จากเอกสารที่ยึดได้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ จะเห็นได้ว่า ในระยะแรกเริ่มนี้ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้พยายามวิเคราะห์ข้อผิดพลาดของฝ่ายตน และหาทางปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทำให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ ดังตัวอย่างจากการที่ในระยะสองสามปีก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองฝ่ายคอมมิวนิสต์ตระหนักว่าการที่จะมุ่งชักจูงเฉพาะชาวจีนและชาวจีนให้เข้าร่วมขบวนการคอมมิวนิสต์โดยไม่ใส่ใจที่จะชักจูงชาวไทยนั้นย่อมไม่เกิดผลก็แก่พรรค ด้วยเหตุนี้ในระยะปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ ฝ่ายคอมมิวนิสต์

จึงเบนเป้าหมายของการปลุกระดมมาที่ชาวไทยมากขึ้น ดังได้กล่าวมาแล้ว^{๑๑๘}

อนึ่ง เมื่อคณะกรรมการใหญ่ในสยามได้รับคำตำหนิจากพรรคคอมมิวนิสต์แถบทะเลใต้ใน พ.ศ. ๒๔๗๐ นั้นก็ได้ปรับปรุงขบวนการตามคำแนะนำนั้น ได้แก่ การยกเลิกคณะกรรมการคึกคักซึ่งเคยตั้งไว้ถาวรเพื่อดำเนินการแทนกรรมกร การจัดตั้งกองบันเทาทุกข์คณะใหญ่ขึ้นเพื่อจะได้ช่วยเหลือกรรมกรอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยแทนที่จะแยกเป็นหน่วยย่อย เช่นก่อน และคณะกรรมการใหญ่ยังได้จัดการรวมคณะกรรมการอาชีพใกล้เคียงกัน เช่น กรรมกรค้าไม้และกรรมกรช่างไม้ เป็นต้น^{๑๑๙} นอกจากนี้ เมื่อฝ่ายคอมมิวนิสต์ถูกจับกุมในครั้งสำคัญ ๆ ก็มักจะทำการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความผิดพลาดดังเช่น ในกรณีที่ถูกจับกุมครั้งใหญ่เป็นจำนวน ๒๒ คน ในเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการพิเศษเห็นว่า เป็นเพราะพวกที่เข้าประชุมในครั้งนั้นประมาทแล้งไม่รักษาความลับโดยเข้มงวด จำเป็นจะต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป^{๑๒๐}

ในขณะเดียวกัน นโยบายของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเน้นหนักในด้านการปราบปรามบุคคลที่มีการกระทำเป็นคอมมิวนิสต์โดยวิธีการเนรเทศ หรือ คุมขัง โดยมีใฝ่ที่จะป้องกันการแผ่ขยายแนวความคิดทางด้านการกรรมกร ชาวไร่ชาวนาและบุคคลชั้นไม่มีทรัพย์สินอื่น ๆ อย่างจริงจังจึงจะเห็นได้ว่าความพยายามที่จะวางนโยบายเกี่ยวกับ

^{๑๑๘} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑๒ คำแปลเอกสารคอมมิวนิสต์ "ว่าด้วยความเข้าใจผิดที่ผ่านไปและหน้าที่ของคนในปัจจุบัน"

^{๑๑๙} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ คำแปลคำสั่งของคณะกรรมการใหญ่ในสยามถึงกรรมกรอาชีพต่าง ๆ.

^{๑๒๐} กจช. ร.๗ ม.๑๘/๑ คำแปลหนังสือคณะกรรมการพิเศษในสยามลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๔๗๒ ถึงกรรมกรชั่วคราว.

กรรมกรมุ่งเฉพาะในปัญหาที่จะให้กรรมกรชาวไทย เข้าทำงานแทนที่กรรมกรจีน โดยมีได้
 วางนโยบายที่จะปรับปรุงฐานะความเป็นอยู่ตลอดจนการกำหนดค่าแรงอย่างต่ำให้แก่
 กรรมกรในค่านชาวนาก็ไม่ปรากฏหลักฐานว่ารัฐบาลจะได้พิจารณาถึงการป้องกัน
 แฉกแผ่ลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยวิธียกระดับความเป็นอยู่ของชาวนาชาวไร่ในชนบทให้ดีขึ้น
 เมื่อพิจารณาจากปัจจัยทางด้านความใหม่ของแนวความคิดคอมมิวนิสต์ คตินิยมตลอดจน
 ภาวะความเป็นอยู่ของชาวไทยในขณะนั้นดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่านโยบาย
 ปรายปรามของรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ผลเพียงพอในอันที่จะจำกัดการ
 เคลื่อนไหวความแนวความคิดนี้ แต่เมื่อคำนึงว่ารัฐบาลในสมัยต่อ ๆ มาหลังการเปลี่ยน
 แปลงการปกครอง ยังคงดำเนินการปรายปรามการแผ่ขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ด้วยวิธีการ
 ที่ไม่ผิดแผกแตกต่างกับรัฐบาลสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์มากนัก ในขณะที่ฝ่ายขบวนการ
 คอมมิวนิสต์ได้พยายามแก้ไขข้อบกพร่องของฝ่ายตนมาโดยตลอด เพราะฉะนั้นจึงเป็น
 เรื่องที่น่าสงสัยว่า เหตุใด พรรคคอมมิวนิสต์แห่งสยามซึ่งประสบความสำเร็จในระยะ
 แรก จึงสามารถพัฒนาขบวนการคลี่คลายขยายตัวมาเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
 และดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นปัญหาสำคัญของรัฐบาลไทยมาจนกระทั่ง
 ปัจจุบันนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย